

45 / 2
897

უტურნალ „ჯეჯილისა“

I	ლომი ლექსი—შ. მღვიმელისა	3
II	პატარა ლორდის თავ-გადასაყალი (დასასრული) ე—გოსი .	4
III	ამერიკელი ბავშვი, ტელლო აპერი (თარგმანი) ირაკლისა .	18
IV	ორი ობოლი: ედიშერა და გიშერა (დასასრული) — თ. კან- დელაკსა	22
V	გლეხის ბიჭი, ლექსი — იანა ბედი: შიდასა	37
VI	ქალღმრთელის ამბავი (დასასრული)—თეოდ. კანდელაკისა . . .	39
VII	კაინი—ძმის მკვლეელი — თ. კანდელაკისა	48
VIII	რეზინა—ჰეტერეა	52
IX	გლეხი და წყლის ქაჯი—სესილია	55
X	ოქროები	56
XI	წერილ მანი: ანდრე, ჯეჯი, ზმები, ანაგრამა, ეპიტეზისი, რებუსი და სხვა	57

თანახმათ მათი ყოვლად უსამღვდელოებისა-
ქართველოს ეზარხოსის დამტყიცებისა, თფილისის სა-
ეპარქიო რჩევამ, 17 ოკტომბერს გადასწყვიტა ქართუ-
ლი საყმაწვილო უტურნალი „ჯეჯილი“ საქართველოს
ეპარქიის სამრევლო სკოლებში მიღებულ იქმნას სა-
ხმარებლათ.

ს ა უ მ ა წ ვ ი ლ ო ნ ა ხ ა ტ ე ბ ი ა ნ ი

ე უ რ ნ ა ლ ი

იზარდე, მწვანე ჯეჯილო.
დაპურდი, გახდი ყანაო!..
ი. დ.

№ XII

წელიწადი მეცხე

ტ უ ი ლ ი ს ი

დგამბა გ. დ. როტინიანცისა || Тип. М. Д. Ротинианца. Гол. ар., л. А 41.
1897.

საქართველოს
საგარეო საქმეთა
მინისტროს
ბიბლიოთეკა

საქართველოს
საგარეო საქმეთა
მინისტროს
ბიბლიოთეკა

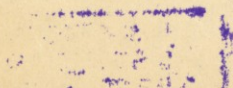
Дозволено цензурою Тифлисъ, 5-го Декабря 1897 года.

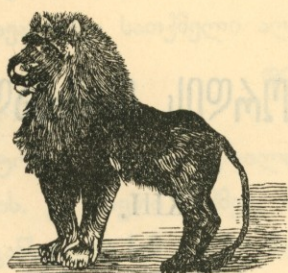
III M

საქართველოს
საგარეო საქმეთა
მინისტროს
ბიბლიოთეკა

საქართველოს
საგარეო საქმეთა
მინისტროს
ბიბლიოთეკა

საქართველოს
საგარეო საქმეთა
მინისტროს
ბიბლიოთეკა

ლ ო მ ი.

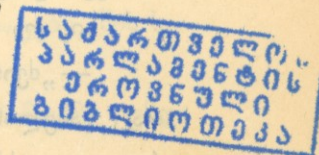
ეფე ვარ ყველა ცხოველთა,
მამაცი გმირი, ძლიერი,
ჩემს სილამაზეს არ ვკარგავ,
რაც გინდა ვიყო ხნიერი.

—

შიშის ზარს დავცემ ყველასა,
თუ ერთი დავიღვრიალე;
ვაი მას, სამტროთ თვალები
ვისაც კი გადვუბრიალე...

—

მიყვარს ცხოვრება იქ, სადაც
მზის თვალი მუდამ ტრიალებს,
სად ზამთარ-ზაფხულ ბუნება
კვავავს და ველი შრიალებს...

შ. მღვიმელი.

კახარა ლორდის თავ-ბადსახალი.

XIII.

დიკი საშველათ მოდის.

(დასასრული)

აბეჭდეს თუ არა ინგლისელმა გაზეთებმა ღორინკორტში მომხდარი ამბავი, ამერიკულმა გაზეთებმა მაშინვე გადაბეჭდეს ყველაფერი. საკვირველი იყო, რომ არც ერთ გაზეთში სრული მართალი არ ეწერა; ერთში ამბობდნენ, ცეცხლი ძუძუ მწოვარა ბავშვი, მეორეში — ოქსფორდის უნივერსიტეტის სტუდენტი და მასთან ჭკუით და განვითარებით შესანიშნავი, მესამეში — გრაფ ღორინკორტის ნათესავი არც კია, ამერიკული გაზეთების გამყიდველია; ახლათ გამოჩენილ მის მეტოქეზდაც ბევრს წერდნენ; ამას კი ყველა გაზეთები ერთხმად იმეორებდნენ, გრაფს ჰქულის თავისი ახალი რძალი და მის შვილს არ თელის თავის შვილიშვილათო. მისტერ გობსი და დიკი ყველა ამას ერთთა კითხულობდნენ და ძალიან აღელვებული იყვნენ ორივე; იმათ ახლა გაიგეს, რა დიდი და ცნობილი კაცი ყოფილა გრაფ ღორინკორტი, რა მდიდარი და სახელოვანი ბაბუა ჰყოლია მათ პატარა მეგობარს.

— რამე უნდა ეუშეელოთ ჩვენც! — იმეორებდა მისტერ გობსი. მაგრამ, წერილის მიწერის მეტი, ვერც ერთმა ვერაფერი მოახერხა. ორივემ ცალ-ცალკე დაწერა წერილი, მერე კი ერთმანეთს წაუკითხეს და, რა მისწერა დიკმა:

„ძვირფასო მეგობარო, მე არ დამეწეებია ყველა ის სიკეთე, რაც წაგლის წინ მიყავით და გულით მსურს, რამენაირათ დაგეზმროთ. თუ სხვა აღარაფერი დაგჩენიათრა, ჩამოდით ისევ აქ და ჩემ

ამხანაგათ გახდით. ჩემი საქმე ძალიან კარგათ მიდის, თქვენთან ერთათ კიდე უკეთ წავა. სხვა სათქმელი აღარაფერი მაქვს.

დიკ ტიპტონი“

აი რა მისწერა გობსმა:

— „ძვირფასო ბატონო! თქვენი წერილიდან გავიგე, რომ თქვენი საქმე გლახათ მიდის. ეგ ისეთი საქმეა, რომ დიდი განსჯა უნდა; ნუ გეშინიათ, მაგის განსჯა მე ჩემ თავზე მიმიღია; ვექილს ვიშოვნო და ყველაფერს გამოვიკვლეე. თუ არაფერი გამოვიდა და მაგათ გეაჯობეს, მაშინ ნუ დაივიწყებთ, რომ მე კარგი დუქანი მაქვს, შეგიძლიათ შემომამხანაგდეთ როცა გაიზრდებით; მანამდის კი ჩემი სახლის კარი თქვენთვის ყოველთვის ღია არის.

თქვენი მოყვარული გობსი.“

— თუ ლორდი არ გახდა, მისი მომავალი მაინც საიმედო არის! — თქვა იმ საღამოს გობსა.

— მართალია! — დაეთანხმა დიკიც, — არც მე დაივიწყებ მას, სულით და გულით მიყვარს და მეყვარება!

მეორე დღეს, როცა დიკი ქუჩაში იდგა და გამვლელ-გამომვლელებს ელოდა, მას მიუახლოვდა ახალგაზდა ვექილი, რომელიც ყოველ დღე აწმენდინებდა წალებს. სანამ დიკი წალას უპრიალებდა, ვექილი ნახატებიან გახეთს ჰკითხულობდა. როცა გაათავა, ფურცელი დიკს გაუშვირა.

— აი, წაიღეთ დიკ და წაიკითხეთ, როცა დრო იშოვნოთ. — უთხრა მან. — ინგლისელი სასახლეც არის აქ დახატული და გრავ დორინკორტის ახალი რძლის სურათიც; რა ლამაზი ქალია და რა შევნიერი სქელი თმა აქვს! აი, აქედან დაიწყეთ კითხვა; გრავ დორინკორტზე და ლორდ ფაუნტელროიზე დაწერილი... ჰა, რა მოგივიდათ, დიკ?

აღელვებული დიკი გაშტერებით დაჩერებოდა ნახატებს, მის სახეს სიცოცხლის ფერი აღარ ედგა.

— რამ გაგაკვირვათ დიკ? — ჰკითხა ვექილმა, — რამდენი უნდა მოგცეთ წალის გაწმენდაში?

დიკმა არა უპასუხა რა, მან მხოლოდ იმ სიტყვებზე მიუთითა, რომელიც ახალგაზდა, ლამაზ, შავ თვალებიან და სქელ თმთან ქალის სურათს ქვეშ იყო დაწერილი: — „ახალი ღოღრდ ფაუნტელროის დედა“.

— ის არის, ის! — დაიყვირა ბოლოს წაღების მწმენდელმა. — მე ამ ქალს უკეთ ვიცნობ, ეივრე თქვენ!

ვექილმა გაიცინა.

— სად შეხვედრიხართ, დიკ, — ხუმრობით ჰკითხა მან. — ნიუიორკში თუ პარიჟში?

დიკმა მის დაცინვას ყურადღება არ მიაქცია, საჩქაროდ მოაგროვა წაღების საწმენდები, ერთი კიდევ წაილაპარაკა: — „ვიცნობ, ვიცნობ, დღეს კარგი რამ გავიგეო!“ და გიჟსავეით გაჰქანდა გოზის დუქნისაკენ.

გოზსი გაკვირვებისაგან აღარ იყო, როცა დიკი გიჟსავეით შამოვარდა ოთახში, დაადგო გაზეთი სტოლზე და სულის ამოთქმაც ევლარ მოახერხა.

— ჰა, ჰა, ჰა! — გაიცინა პატივცემულმა მედუქნემ. — ეგ რა მოგიტანიათ, დიკ?

— აი, დახედეთ! — უპასუხა დიკმა, — დახედეთ კარგათ ამ ქალს! აი, ეს არის ღოღრდის ცოლი, დიდებული ქალი! ტყუილია, ტყუილი! მომკალით, თუ ეს მინნა არ არის, მინნა! ვიცნობ, სადაც უნდა ენახო, ყოველგან ვიცნობ! ბენმაც იცის, აბა იმას ჰკითხეთ?

მისტერ გოზსი სავარძელში ჩაეშვა.

— აი, რაში ყოფილა საქმე! — წამოიძახა მან. — კი ვიცოდი, რომ ყველა ეს ინგლისელი დიდუკაცობას მოგონილი იყო, უნდოდათ ამერიკელი ბავში გაეცარცათ!

— არა, — უპასუხა დიკმა, — ეს სულ მაგის საქმეა, მაგ ქალის! მაგისაგან ყველაფერს უნდა მოელოდეს ადამიანი! ახლა გამახსენდა, ერთ გაზეთში ეწერა, ახლათ გამოჩენილ პატარა ღოღრდს ნიკაპზე რაღაც აჩნიაო... ის ისეთივე ღოღრდია, როგორიც მე! ბენის შვილია და სხვა არაფერი! ის ნიშანიც მინნამ დააჩნია, როცა მე მესროლა საინი და იმას კი მოარტყა!

დიკი ჰევიანი ბიჭი იყო; ქუჩაში ცხოვრებამ ბევრი რამ ასწავ-
ლა, დაკვირვება შესძინა; ახლა ძალიან აღელვებული, თანაც ძალიან
გახარებული იყო.

ის მაშინვე დაჯდა და ბენს წერილი მისწერა, წერილში ნახა-
ტებიანი გაზეთის ფურცელიც ჩადეა. ამავე დროს მისტერ გოზსი
ცედრიკს და გრაფს სწერდა; ჯერ წერა არ ვაეთავებინათ, რომ
დიკს ახალმა აზრმა გაუელვა თავში:

— იციტ!—მიუბრუნდა ის გოზსს.—ის ყმაწვილი, მე რომ ფუ-
რცელი მომცა, ვეკილია. არ ჯობს, რჩევა რომ ეკითხოთ?

მისტერ გოზსი ძალიან კმაყოფილი დარჩა დიკის მოხერხებით.

— საუცხოვოა!—თქვა მან.—ამ საქმეს უსათუოთ ეჭირება
ვეკილო!

მან ლუქანში თავის თანაშემწე დატოვა, თითონ კი, დიკთან ერ-
თათ, ვეკილთან წავიდა; ვეკილი ძალიან გააკვირვა ყველა იმან, რაც
არმა მეგობარმა შეატყობინა. ახალგაზდა რომ არ ყოფილიყო ის
ვეკილი, შეიძლება ყურადღებაც არ მიექცია მათი ნათქვამისათვის,
ისე მოუფიქრებელი იყო ყველა ეს, მაგრამ ჯერ ახალგაზდა იყო,
სხვა საქმე ბევრი არაფერი აწუხებდა და სიამოვნებით მოჰკიდა ამ
დიდ საქმეს ხელი.

— გვითხარით, რამდენ ფულს მოგვთხოვთ!—უთხრა გოზსმა.
ფულის გადახდა ჩემი საქმეა. აი, ჩემი ბინადრობა, ძალიან ჩაუყვირ-
დით საქმეს!

— კარგი!—უპასუხა ახალგაზდა კაცმა.—თუ საქმე მოვიგეთ,
დიდი სასარგებლო იქნება ჩემთვისაც და ლორდ ფაუნტელროისთვი-
საც; რაც უნდა იყოს, თუ არავის არგებს, ხომ არც არავის აწყენს
ეს ჩვენგან ატეხილი საქმე. მე გაზეთებში წავიკითხე, რომ ქალი
რალაცას ურევს, ნამდვილათ ვერ უთქვამს შეილის ხნოვანობა. ახ-
ლა, ჯერ დიკის ძმას მივწეროთ წერილა, მერე გრაფ დორინკორ-
ტის მოურავს.

მზის ჩასვლამდის ორი წერილი დაწერილი იყო და ორივე მი-

ემგზავრებოდა, ერთი მატარებლით კალიფორნიაში, მეორე გემით — ინგლისში. ერთი ბენთან მიდიოდა, მეორე მისტერ ხევიშამთან.

შუა ღამე გადასული იყო ამ ღირსშესანიშნავ დღეს, და გობსი და დიკი კი ისევ ღუქნის უკან პატარა ოთახში იჯდნენ და ამ საქმის შესახებ საუბრობდნენ.

XIV.

საკვირვლათ იცვლებოდა ცედრიკის ბედი; რამდენსამე წამის განმავლობაში ღარიბ ამერიკელ ბავშვისაგან დიდი მემკვიდრეობის პატრონ ლორდათ გადაიქცა, ახლა კი ისევ რამდენსამე წამის განმავლობაში უწინდელ მდგომარეობაში ჩაეარდა; საკვირველი არ არის, რომ ისევ ასევე მალე შეცვლილიყო ერთხელ კიდევ მისი ბედი და სიმდიდრე უკან დაბრუნებოდა!

ახლათ გამოჩენილი გრაფის რძალი უფრო ავი გამოდგა, ვიდრე ჭკვიანი; თავის ამბავს როცა უყვებოდა ხევიშამს, რამდენჯერმე შეცდა, ამაზე გული მოუფიდა, ყვირილი დაიწყო და კიდევ უფრო აირია; იქვი არ იყო, რომ ის მართლა ბევრის ცოლი ყოფილიყო, მერე ქმარს წაჩხუბებოდა, ფული გამოერთმია და დაშორებოდა, მაგრამ შვილის შესახებ ასე დაწვრილებით და ასე ნამდვილათ ვერ ეთქვა ყველაფერი; ვერც მისი ხანი დამტკიცებინა, ვერც ის ეთქვა კარგათ, სად დაებადა შვილი. ხევიშამმა არ იცოდა, რა ექნა, მაგრამ სწორეთ ამ დროს მიიღო წერილები გობსისა და ახალგაზდა ვექლისაგან. რა საოცარი ამბავი იყო! ხევიშამი და მოხუცი გრაფი მთელი საღამო წიგნთ საცავ ოთახში საუბრობდნენ ამ საქმის შესახებ.

— მაინც იქვი მქონდა იმ ქალზე! — ამბობდა მისტერ ხევიშამი. — ეჟი უფროსი ჩანდა იმ ხანზე, რომელსაც დედა მისი ამბობდა, მისი დაბადების დღეც ეშლებოდა. ყველას ის ეჯობინება, რომ ორივე ძმა ტიპტონი აქ გამოვიწეროთ და იმ ქალს წაუყუენოთ წინ. მაინც და მაინც ჭკუიანი არ არის, ისე შეეშინდება, რომ მაშინვე გამოტყდება.

მართლაც სწორეთ ასე მოხდა.

დრო გადიოდა; ხევიშამი ჩვეულებრივად დადიოდა იმ ქალთან, ისიც დამწვიდდა, ეტყობა, ვერაფერს მიმიხედენო და სულ უფრო და უფრო იმაღლებდა ხმას.

ერთ დილას ის მოსვენებით იჯდა თავის ოთახში, სასტუმროში. ამ დროს მოახსენეს, მისტერ ხევიშამი მოვიდაო; მისტერ ხევიშამიც უკან შემოჰყვა მსახურს, მასთან ერთად სამი სხვა კაციც შემოვიდა; ერთი იყო სულ ახალგაზდა, თითქმის ბავში, მეორე — ბევრად უფრო ხნიერი, დიდი, შეწვევებიანი კაცი, მესამე კი — თვით გრაფ დორინკორტი. ქალი წამოხტა და დაიკივლა; ყველაფერს მოელოდა, მაგრამ ამ ორი მოწმის მოყვანას კი არა. დიკმა კბილები დახჭინა.

— აი, სად ყოფილხარ, მინნა! — თქვა მან.

მისი ძმა ბენი კი ჩუმად მისჩერებოდა თავის ცოლს.

— ხომ იცნობთ ამ ქალს? — ჰკითხა მას ხევიშამმა.

— ვიცნობ! — უპასუხა ბენმა — და ვგეც მიცნობს!

ქალი გაბრაზდა და ხმა მაღლა ლანძღვა-გინება დაუწყო ორივე ძმას; დიკი მარტო იხჭინებოდა, ბენმა ზურგი შეაქცია.

— ხატის წინ შემოძლია დავიფიცო, რომ არ უტყუი! — უთხრა ბენმა ხევიშამს. — მაგის მამა პატიოსანი კაცია, დედა — გამოსახული მაგისტანა იყო; ის მოკვდა, მამა კი ცოცხალია და ისიც დამოწმებს ჩემ სიტყვებს.

უცებ ბენი სწრაფად მიბრუნდა ცოლისაკენ.

— სად არის ჩემი შვილი? — დაუყვირა მან. — იმას წაეყვან, შენი კი თვალთ დანახვაც აღარ მინდა, სადაც გინდა იქ წადი!

ამ დროს მეორე ოთახის კარები გაიღო და ეშხიანმა პატარა ვაჟმა გამოიხედა; ეტყობოდა, ხმა მაღალმა ლაპარაკმა მოიზიდა მისი ყურადღება. ბავშს კეთილი სახის გამომეტყველება ჰქონდა, ბენს ჰგავდა, ნიკაპზე ნიშანი ეტყობოდა.

ბენი მიუახლოვდა შვილს და აკანკალებული ხელი წაეწოდა პატარა ხელში.

— ღმერთს გეფიცებით, ეს ჩემი ტომია!—თქვა მან.—მე მას შენი ვარ!—მოუბრუნდა ის ბავშს.—სად არის შენი ქული? თან უნდა წაგიყვანო.

ბავშმა მაშინვე აიღო ხელში ქული და, ეტყობოდა, დიდი სიამოვნებით მიდიოდა ამ სახლიდან. ამ უკანასკნელ დროს იმდენი რა-მე უცნაური გადახდენოდა თავზე, რომ თითქმის არც კი გაუკვირდა ეს უცნობი კაცი საიდან არის ჩემი მამაო. დედა სრულებით არ უყვარდა, რადგანაც, ჩაიყვანა თუ არა ლონდონში, დედა მაშინვე სხვას მისცა გამოსაზრდელათ და მხოლოდ მაშინ, როდესაც ტომა ექვსი წლის გახდა, მივიდა მასთან, გამოუცხადა, მე დედა შენი ვარო და ღორინკორტისაკენ წამოიყვანა. ბავშს დედისაგან სიყვარული არ ენახა და არც თითონ უყვარდა.

ბენი კარებისკენ წავიდა თავის შვილიანა. კარებში შეჩერდა ხევიშამს მიუბრუნდა:

— თუ კიდევ დაგჭირდეთ, ხომ იცით, სად შეგიძლიათ ჩემი ნახვა,—მერე გავიდა და ბავშიც გაიყვანა.

მისი ცოლი მკედარსავეთ გაყვითლებული იდგა და სიბრაზისაგან სულიც ველარ მოეთქვა. გრაფი პირ-და-პირ მისჩერებოდა მას.

— დამშვიდდით, დამშვიდდით!—მოუბრუნდა ქალს მისტერ ხევიშამი.—გათვალა, აწი ველარაფერს მოახერხებთ.

ქალი მეორე ოთახში გავარდა და კარი გაიხურა.

— დიდ ხანს აღარ მოგაწყენსო თავს!—უთხრა მისტერ ხევიშამმა გრაფს.

მისი სიტყვა გამართლდა. რამოდენსამე საათს იქით ქალი მატარებელში ჩაჯდა და საუკუნოთ წავიდა ლონდონიდან.

გრაფი მაშინვე ჩაჯდა თავის ეტლში და მეეტლეს უბძანა, კორტ-ლოჯში წამოეყვანო.

— ახლა ჩვენი საქმე სულ სხვა ნაირათ წავა!—სიხარულით წაუჩურჩულა ტომასმა მეეტლეს.

ეტლი კორტ-ლოჯთან შეჩერდა. ცედრიკი დედასთან იყო. გრაფი პირ-და-პირ შევიდა სასტუმრო ოთახში, მისი თვალები ბრწყინ-

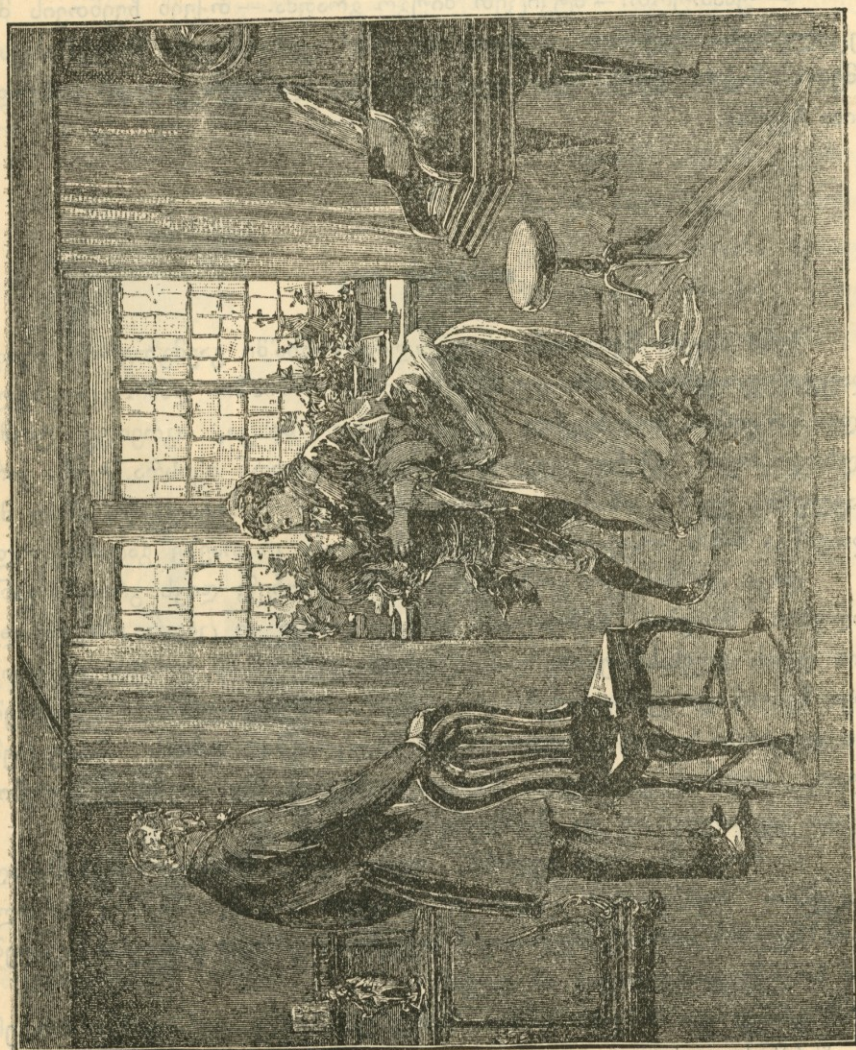
ნადენ, ის ჩვეულებრივზე მაღალი და თითქოს გაახალგაზრდავებული ჩნდა.

— სად არის ლორდ ფაუნტელროი? — ხმა მალლა იკითხა მან.

ქალბატონი ეროლი თავის ადგილიდან წამოდგა და საჩქაროთ ჰკითხა:

— არ სცდებით, გრაუ? — ნამდვილს ამბობთ?

გრაუმა ხელში ხელი სტაცა და სიყვარულით მოუქირა. — ნამდვილს! — უპასუხა მან და მეორე ხელი ცეცხლის დაადგა მხარზე.

— ფაუნტელროი! — მიუბრუნდა გრაფი შვილიშვილს. — ჰკითხე დედას, როდის გადმოვა ჩვენთან, სასახლეში?

ბავში კისერზე ჩამოეკიდა დედას.

— ჩვენთან უნდა იცხოვროს? ყოველთვის ჩვენთან? სიხარულით იკითხა მან.

ქალბატონმა ეროლმა გრაფს შეხედა.

— მართლა გსურთ ეგ? — ჰკითხა მან თავის მიმზიდველი ღიმილით.

— უსათუოთ! — მტკიცეთ მიუგო გრაფმა. — თქვენ ჩვენთვის მიუცილებელი საჭირო იყავით, მაგრამ აქამდის ვერ შემეგნო ეს... იმედი მაქვს, მეტს აღარ გვაცდევინებთ და ახლავე გადმოსახლდებით ჩვენსა.

XV.

დაბადების დღე.

ბენი თავის შვილიანა ისევ კალიფორნიაში გაემგზავრა; გრაფს დაუჯილდოვებლათ არ გაუშვია; კალიფორნიაში დამოუკიდებელი მდგომარეობის მოსახეებათ საყოფი ფული მისცა, აგრეთვე ტომის აღზრდისთვის საჭირო ფულის გადახდაც თითონ იკისრა. ტომი კარგ გავლენის ქვეშ გაიზარდა, პატიოსანი კაცი გამოვიდა და ამით მან დააიწყო მამას ყოველივე უბედურება, რაც კი თავზე გადახდებოდა.

დიკი და მისტერ გოზსი ინგლისში დარჩენ; დიკს გრაფმა განათლების მიღების საშუალება მისცა, გოზსი კი ცედრიკის დაბადების დღის დღესასწაულზე დასასწრებათ იცდიდა ინგლისში. ცედრიკს რვა წელიწადი უსრულდებოდა; იმ დღისთვის ყველა სოფლელები და გლეხობა დაპატიქებული იყვნენ წალკოტში დროს გასატარებლათ, საღამოს კი მთელი წალკოტი სხვა-და-სხვა ფერ ცეცხლებით უნდა გაენათებინათ და შუშხუნები აეშვათ.

— როგორც ოთხ ივლისს, ისეთი დღესასწაული იქნება! — აღტაცებით ეუბნებოდა ცედრიკი მისტერ გოზსს. — ნეტავი მართლა ოთხ ივლისს დაებადებულიყავი! თქვენთან ერთათ ვიდღესასწაულებდი ხოლმე ყოველთვის ამ დღეს!

გრაფი და მისტერ გოზსი მაინც და მაინც ვერ დამეგობრდნენ, რა წარმოსადგენი იყო, ამაყი და დიდებული გრაფი ვილაც მედუქ-

ნეს დაახლოვებოდა, გობსი კი მიჩვეული არ იყო დიდუცებში ყოფნას და გრაფთან ხმის ამოდებაც კი უძნელდებოდა. ის აღტაცებული იყო სასახლით, წალკოტით, ჭიშკარზე წამოქიმულ ლომებით, შვენიერი მცენარეებით, მაგრამ ყველაფერზე უფრო ვიწრო ზეგეულ სურათების-ოთახით.

— ეს უთუოთ მუზეუმი! — უთხრა მან პატარა ლორდს, რომელიც ყველაფერს ათვალისწინებდა.

— არა, არა მგონია! — გაუხედავთ მიუგო ცედრიკმა, — მუზეუმი არ არის! ბაბუამ თქვა, ჩემი ნათესაების სურათები არისო.

— ნუ თუ ამდენი ნათესაები ჰყავს? — გაკვირვებით წამოიძახა გობსმა და იქვე დაეშვა საეარძელზე.

ძლივს აუხსნა ცედრიკმა, ეს ახლანდელი ნათესაები კი არ არიან, გრაფის წინაპრები არიანო; საშველათ პატარა ლორდმა მელონიც მოიხმო და მელონიც გააგებინა მისტერ გობსს, რომელი იყო ამ ნახატებში გრაფის წინაპრების სურათები და რომელი — უბრალო ნახატები. გობსს ძალიან მოეწონა ყველა ესენი და ხშირათ მოდიოდა თავის სასტუმროდან მათ დასათვალისწინებლათ; ის მთელი საათობით იჯდა ხოლმე ლამაზ ქალების და მედიდურ კაცების სურათებს წინ და

ბუტბუტებდა:

— საკვირველება! ყველა ესენი გრაფები იყვნენ, ჩვენი პატარა ცედრიკიც გრაფი იქნება და ყველა ეს იმისი გახდება!

გულში ის კიდევაც შეურიგდა ინგლისელ დიდუცობას, ერთ-
 ხელ კიდევ გამოაცხადა:

— მგონი არც მე ვიტყოდი უარს გრაფობაზეო!

მისი მხრით ეს ძალიან დიდი დათმობა იყო!

დადგა როგორც იქნა პატარა ლორდის დაბადების დღეც. რა
 შეენიერათ, რა კარგათ გაატარა ცედრიკმა დრო! მორთული ხალ-
 ხით გატენილი წალკოტი შეენიერ სურათს წარმოადგენდა; აქა იქ
 კარეები იყო გაშლილი და ზედ საერო დროშები ფარფაშობდნენ.
 სტუმრები აუარებელი იყვნენ; ყველას უნდოდა ენახა პატარა ლორ-
 დი, მომავალი დორინკარტის მფლობელი და მისი ახალგაზდა, შეე-
 ნიერი დედა, რომელმაც კიდევაც მოიხვეჭა საერთო სიყვარული.
 გრაფსაც ახლა ყველა უწინდელზე უფრო სიყვარულით ექცეოდნენ;
 დიდი ხანია, ყველამ იცოდა, რომ მას სულით და გულით შეუყვარ-
 და პატარა შვილიშვილი, ახლა კი იმასაც ხედავდნენ, რომ რძალსაც
 შერიგებოდა. ამბობდნენ რომ რძალსაც სულ უფრო და უფრო უზ-
 ლოვდებოდა და ყველას იმედი ჰქონდა, ამ ორი საყვარელი ადამი-
 ანის გავლენით მალე სრულებით შეიცვლება და მორბილდებოდა.

წალკოტში გლეხები და სოფლელები იყვნენ, სასახლეში კი დი-
 დებუი სტუმრები, რომლებიც გრაფის მოსალოცათ და მისი რძ-
 ლის გასაცნობათ მოვიდნენ. მოვიდა ქალბატონი ლორიდელი თა-
 ვის ქმრით, შეენიერი ახალგაზდა ქალიშვილი, ვივიანი, და, რასაკვირ-
 ელოა, მისტერ ხევიშამიც. ვივიანი ფართე არშიებით მორთულ თეთრ
 კაბაში იყო; დაინახა თუ არა ქალიშვილი, პატარა ლორდი მაშინვე
 მისკენ გაექანა და აკოცა; ვივიანიც მოეხვია ბავშვს, მიულოცა დაბა-
 დების დღე და ორივე ერთათ ბაღში გავიდნენ სასეირნოთ; ცედრიკ-
 მა მაშინვე გააცნო ვივიანს ორივე თავის ძველი მეგობარი; გობსი ღ
 დიკი; ქალიშვილმა ზრდილობიანათ ჩამოართვა მათ ხელი და ამერი-
 კაზე საუბარი დაუწყო, გამოკითხა, როგორ იმგზავრეთ, როგორ მო-
 გწონათ ინგლისიო, ისე რომ ორივე ამერიკელი ალტაცებაში მოვი-
 დნენ ამ ინგლისელი ქალიშვილისაგან.

ყველა სტუმრები სიყვარულით უყურებდენ ცედრიკს, ყველა მხიარული იყო, ყველაზე მეტათ მხიარულათ და ბედნიერათ კი მოხუცი გრაფი გრძნობდა თავს; თუმცა ძალიან მდიდარი იყო და სახარბიელო ალავი ეჭირა სახელმწიფოში, მას აქამდის მაინც არ გამოეცადა ნამდვილი ბედნიერება, რადგანაც გულის აჩაფიჭველებია; რასაკვირველია, ასე უცებ ვერ გამოიცვლებოდა, და ისეთ კაცთ ვერ გადიქცეოდა, როგორათაც მის შვილიშვილი სთვლიდა; მაგრამ სამაგიეროდ მან გაიგო ამ ბოლოს დროს, რა იყო ნამდვილი სიყვარული, სიამოვნებას ხედავდა შვილიშვილის თაზნით კეთილ საქმეების ჩადენაში — და დასაწყისისათვის ესეც ბევრი იყო.

ამ დღეს გრაფი ყურადღებით აღევნებდა თვალს ცედრიკს, ამჩნევდა, როგორ უკრავდა ბავში სტუმრებს თავს, როგორ ელაპარაკებოდა გობსს და დიკს, როგორ იღვა და ისმენდა თავის მეკობრეების და ვივიანის ლაპარაკს და ყველა ამითი ძალიან კმაყოფილი დარჩა; მერე გრაფმა ბავში იმ კარავში წაიყვანა, სადაც სოფლელები ეახშამს კამდენ; ისინი გრაფის სადღეგრძელოს წრეულს ბევრათ უფრო მეტი ხალისით სვამდენ, ვიდრე უწინდელ წლებში; მაგრამ როცა მის სადღეგრძელოს მერე პატარა ლორდ ფაუნტელროის სადღეგრძელო წამოიძახა ვინცალამ, გაისმა ძმური საერთო „ვაშა!“ და ეს ვაშა რამოდენჯერმე გაიმეორეს ისევე იმავე აღტაცებით. ორმა-სამმა მოხუცმა ქალმა ნაზათ გადახედეს ცედრიკს, რომელიც ბაბუასა და დედას შუა იღვა და თვალცრემლიანებმა თქვეს ხმა ძალდა: „ღმერთმა დალოცოს და გაბედნიეროს ეს შვენიერი ბავშიო“.

პატარა ლორდი წითლდებოდა, ყველას თავს უკრავდა და თავს ძალიან ბედნიერათ გრძნობდა.

— მაგათ ყველას ვუყვარ ვარ მე, „ძვირფასო“! — ჩაუფურჩულა მან დედას. — რა მიხარია!

გრაფმა შვილიშვილის მხარზე ხელი დაადვა.

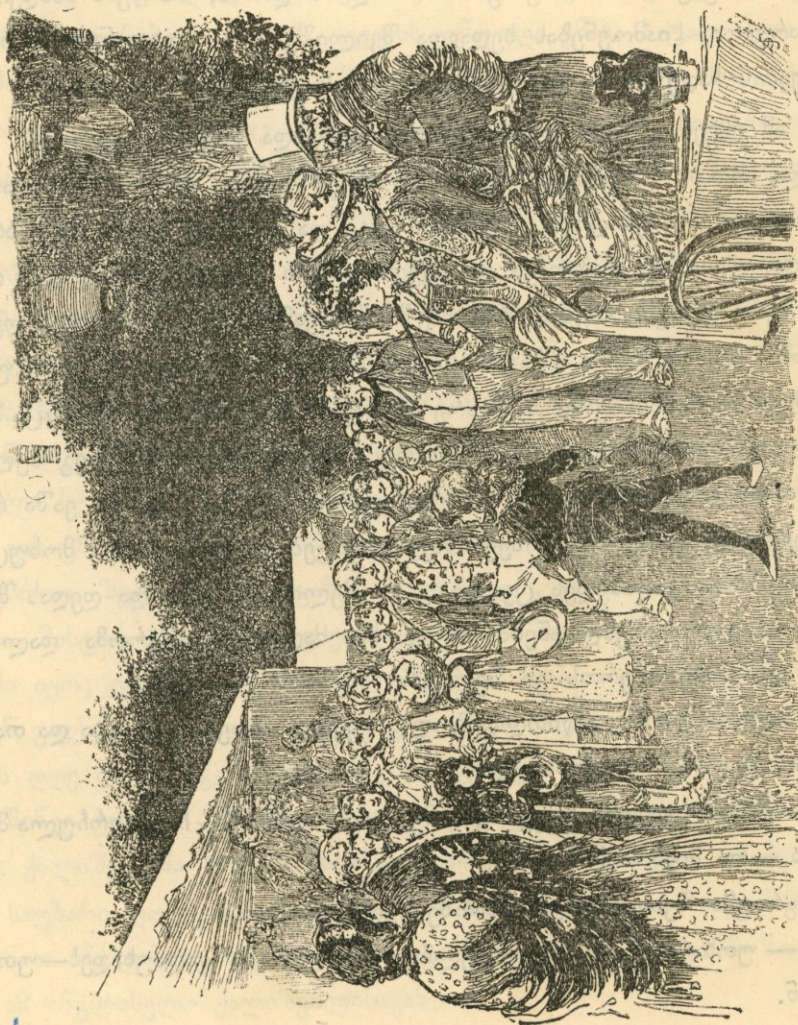
— უთხარი რამე, ფაუნტელროი, მადლობა გადაუხადე! — უთხრა მან.

ცედრიკმა ბაბუას შეხედა, მერე დედას შეაჩერა და დარცხევით იკითხა:

უსათუოთ უნდა ეთქვა რამე?

დედა მისმა და ვივიანმა ღიმილით დაუქნიეს თავი; მაშინ ბავშვმა ერთი ნაბიჯი წინ წაჰოძგა, მოაგროვა რაც კი გულადობა ჰქონდა და ხმა მაღლა თქვა:

— ძალიან, ძალიან მადლობელი ვარ, დღეს ძალიან კარგათ გავატარე დრო. ძალიან მიხარია, რომ ერთ დროს გრაფათ გავხდები და ვეცდები ბაბუასთანა კარგი გამოვიდე.

ისევ ატყდა აღტაცებული „ვაშა“-ს ძახილი. ცედროკი უკან დაიწია, თავისუფლათ ამოისუნთქა, მოჰკიდა გრავს ხელში ხელი და მიეკრა მას.

გობსს ისე მოეწონა ინგლისი და თავის პატარა მეგობრის მეზობლობა, რომ გაჰყიდა თავის ღუქანი ნიუ-იორკში და მის მაგიერათ ღორინკარტის ახლოს გახსნა ახალი. სასახლის პატრონები ჰქომაგობდნენ მას და მისი საქმე ძალიან კარგათ წავიდა.

ათ წელს შემდეგ, როდესაც დიკმა სწავლა დაამთავრა და ძმასთან, კალიფორნიაში წასვლა დააპირა, გამოთხოვების დროს გობსს ჰკითხა: ამერიკაში ხომ არ დაბრუნდებო. გობსმა ღინჯათ გაიქნია თავი და უპასუხა:

— ეგრა, აგრე შორს ვერ წამოვალ. მიუცილებელი საქიროა, რომ პატარა ლორდთან ახლო ვიყო და მფარველობა გაეუწიო მას.

კ—ტა.

საქართველოს
პარლამენტის
გამართლების
გამართლების

საქართველოს
გამართლების

აგერიპალი გავუი, ტალლო აპერი.

(თარგმანია)

ერც ერთ ქვეუანაში ვერ ნახავთ იმის-
თანა მდიდარ კაცს, როგორიც არის
ზოგიერთი ამერიკელი. იმის სიმდიდრე
სმირათ 100 მილიონს აღემატება.
მაგრამ, თითქმის ეველა მდიდარმა ამე-
რიკელმა ეს უთვალავი სიმდიდრე მხოლოდ თავის დაუ-
ღალავი შრომით და ჯაფით შეიძინა. სმირათ მილიონე-
ბის ზატრონ ამერიკელს სიუმაწვილეში ლუკმა ჰურისშო-
ვნაც უძნელდება, მაგრამ, აიღებს რა მიზნათ გამდიდრე-
ბას, ის დღე-და-ღამეს აერთებს, შრომობს, და ბოლოს
მიადწევს თავის მიზანს. ამისთანა მაგალითები ბევრია
ამერიკაში. მაგრამ იქავე ხან-და-ხან გამოჩნდება იმისთანა
კაციც, რომელიც მარტო თავისთვის არა შრომობს. მას
უნდა, სხვებსაც შესძინოს რაღაც და ღარიბ ხალხს ცხოვ-
რება გაუადვილოს. ღარიბი ხალხი-გი ამერიკაში მდიდარ-
ზე ბევრათ უფრო მეტია. მაშინ, როდესაც ერთი-ორი
ამერიკელი ათას მილიონებს ატრიალებს, მათ გვერდით
შიშშიღით ისოცება ათი-ათასი იმათი მოძმე. აი, ამ უკა-
ნასკნელების დახმარებას ცდილობენ ის ზოგი-ერთებიც,
რომელთაც თავის-თავს კარდა სხვაც ახსოვსთ.

ამერიკის დედა-ქალაქ ნიუ-იორკში, ცხოვრობდა, თავის დედ-მამასთან, ერთი თორმეტი წლის ბავში, რომელსაც სახელათ ტელლო აპერი ერქვა. ის სასწავლებლათ სკოლაში დადიოდა და კარგათაც სწავლობდა. ყოველ დღე, როდესაც აპერი სკოლაში მიდიოდა, იმას სვდებოდენ მძიერი, შიშველ-ტიტველი ბავშვები. აპერის ისინი ძალიან ეცოდებოდენ. ერთხელ იმან მოიყვანა სახლში ორი ფეს-შიშველა ქუჩის ბიჭი და ჩააცვა თავისი ძველი ფეს-საცმელები. მერე აპერიმ გადაწვეიტა, მშობლების დაუხმარებლათ ღარიბ ბავშებისთვის რამე მოსმარება აღმოეჩინა. ამისთვის მან დაიწყო ფულების მოგროვება: ის აკეთებდა თავის ხელით სხვა-და-სხვა სათამაშოებს და ნაცნობებში ჰყიდდა. აპერი ინახავდა აგრეთვე ყველა თავის ჯიბის ფულს, ისე რომ, ერთ წელს შემდეგ იმან თავის მოგროვილ ფულით გაუმართა ღარიბ მეგობრებს „ნადვის ხე“ (იოლკა). ამ დღეს აპერიმ დაჰხატია ოცი ქუჩის ჩამოდონძილი და მძიერი ბავში; კარგათ აჭამა, ტანთ ჩააცვა და ფეს საცმელები დაურია.

მაგრამ აპერი ამით არ დაკმაყოფილდა. იმან გადასწვიატა გამოეცა გახეთი, რომელშიაც უნდა დაბეჭდილიყო მხოლოდ საბავშო მოთხრობები, ბავშებისგანვე დაწერილი. ეს გახეთი უნდა ყოფილიყო შემაერთებული კავშირი მდიდარ და ღარიბ ბავშებთა შორის.

ამ საქმის დაწყებისთვის აპერის ჯერ მშობლებისაგან

ნება უნდა აეღო. როდესაც აწერებ მიმართა მათ, მშობ-
 ლებმა უპასუხეს, რომ არ დაუშლიან შვილს გაზეთის გა-
 მოცემას, მაგრამ დახმარებას კი ვერ აღმოუჩენენ. აწერი
 მაშინვე შეუდგა მუშაობას: მან შეაგროვა სკოლაში ამხა-
 ნატა შორის ფული, დასწერა თვითონ რამდენიმე მოთ-
 ხრობა, მოიწვია უფრო ნიჭიერი ამხანაგები და ერთ თვეს
 შემდეგ გამოსცა თავის გაზეთის პირველი ნომერი, რომე-
 ლიც დაბეჭდვინა 100 ცალი. გაზეთი ძალე გაიუიდა და
 აწერის წმინდა მოკება 12 მანეთი ღირსა. მაგრამ აწერი
 ამითიც არ დაკმაყოფილდა: მას არ შეეძლო ისეთი ჰატარა
 გაზეთის მოკებით, რომელიც თვეში ერთხელ გამოდიოდა,
 გამოეკვეთა და ერჩინა ეველა თავისი ღარიბი მეგობრები,
 ერთ წელს შემდეგ მან მიმართა სახელოვან ამერიკელ მწერალ,
 გაუხს, და თხოვა დახმარება. გაუხმა უმოგნა მას ერთი მდი-
 ღარი კაცი, რომელმაც ასესხა 200 მანეთი გაზეთის გასა-
 დიდებლათ. საქმე ჩინებულათ წავიდა. გაზეთი გადიდა
 და უფრო ხშირათ გამოდიოდა. ახლა აწერის ფული აღარ
 უჭირდა და მან ძალე გაისტუმრა თავისი მოვალე.
 თავის გაზეთში აწერი დაუღალავათ შრომობდა: იგი
 იყო მისი რედაქტორიც, გამომცემელიც, თანამშრომელიც
 და გამსწორებელიც. მაგრამ, ეველა ეს აწერის სკოლაში
 კარგათ სწავლას არ უშლიდა. ხუთ წელს შემდეგ აწე-
 რის საქმე ისე წავიდა, რომ მას შეეძლო დაერიგებინა
 თავის ღარიბ მეგობრებისთვის 11 ათასი ცალი ტანის-

მოსი, ფეს-საცმელი და ფულათ 8,000 მან. მაგრამ ევე-
ლასე კარგი ის იყო, რომ აწერიმ თავის ნაწერებით გა-
ზეთში გამოიწვია ეოველმსრით შემოწირულებანი და აი
ფულით მან გაუძარტა თავ-შესაფარი უსახლ-კარო ბავშებს.
ამ თავ-შესაფარში არის სამკითხველო და ღარბაზი, სა-
დაც ბავშვები თამაშობენ და თავს ირთობენ.

ამის გარდა ტელლო აწერიმ შეადგინა ამხანაგობა რა-
მდენსამე ათას ბავშვებ შორის; ეოველმა მათგანმა ერთი
სათი მანც კვირაში უნდა იმუშავოს ჩამოკონკილ ამხა-
ნაგების სასარგებლოთ.

ირაკლი.

ორი მგელი: ედიშარა და გიშარა.

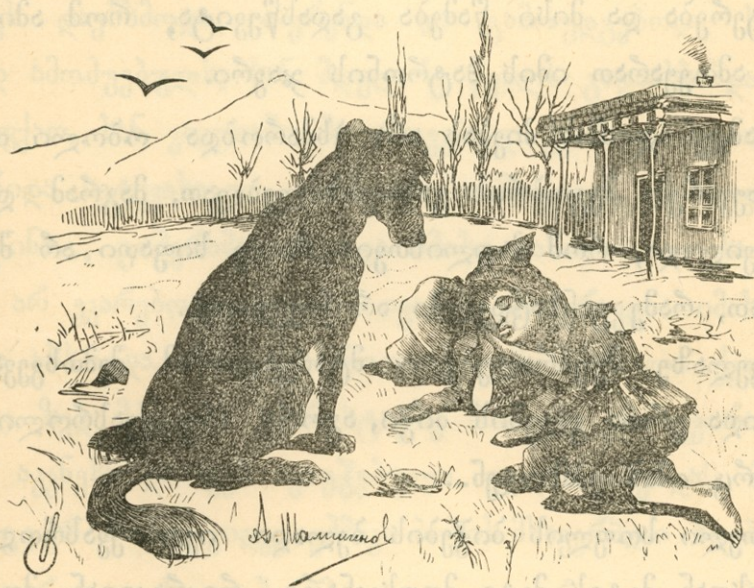

III.

ზავიდა ერთი წელიწადი და ბურღუკა ლეკვი ვეებერთელა ბანჯკვლიანი ძაღლი გახდა. როგორც აზიხათ ხელზე ლუკმით გამოზდილი, ის მეტის მეტი მსუნაგი რამ გამოვიდა. საცა არა ძგონია ცხვირს წაჭეოვდა; ქვას ქვეშ ადარას უშვებდა, რასაც კი თავის საბილოს მოახელებდა. ეს ძალიან აწუხებდა ედიშერას და კვალში უდგა, რომ როგორმე მოეშლევიინებინა ამ გვარი „ავხელობა“, „ხელ ბრუდობა“, მაგრამ ვერ ასერსებდა ამას, რადგანაც მათი მეგობრული განწყობილება და სიუვარული მეკათ მკვიდრათ იყო შეკავშირებული. ისინი განუწყრელათ ერთათ დასეირნობდენ, კუდი კუდსა სდევდენ ერთმანეთს.

უნდა გენახათ, რა სიამოვნებაში და შექცევაში იყო ბავში ამ სეირნობის დროს! საუვარელი ოთხუფხი რომ

წინ კუნტრუშით მიუბრუნდა და სან აქეთ მიემალეობდა, ხან იქით გადაუსვებდა; აქ ფრინველებს დააფთხობდა და ააფრენდა ჯაგებიდან; იქ ზღარბებსა და მინდვრის დიდ-რონ თაგვებს გამოაცდებდა სოროებიდან და სინარულით მიუბრუნებდა თავის ბატონს, ობოლს ასე ეგონა მთელი ქვეყანა ჩემი...

ედიშერა სრულიად გამოიცვალა, სულ სხვა გახდა. ახლა იმას მეგობარი გაუჩნდა, რომელსაც ის უყვარდა, თვალ-წარბში შეცქეროდა. ეს იყო, ზატარა „კუდქიცინა“ და „შავეურა“ გიშერა გადმოდგამდა თუ არა სკოლის კარებიდან ფეხს, ის იქვე ქუჩაში მსიარულის ეეფითა და ლაქუცით მიეტოტინებოდა თავის ერთგულ მეგობარს, ულოკავდა ხელ-ფეხს, ჩამოართმევდა აბგას და გოგბანით

წინ მიუთამაშებდა... ჭეშმარიტი მეგობრის ყოლამ გადა-
აკეთა ბავშვის ნორჩი გული და ხასიათი...

ბოროტმა ამხანაგებმა დაატყეს, რომ დაცინვით ველ-
რასა ხდებოდენ ედიშერასთან ღ ახლა სხვა ფიქრმა გიელუ
იმათ თავში, სხვა უკეთურმა განზრახვამ იზოვა ალბი
იმათ გულში. მათმა გამჭრიახმა გონებამ ახლა გიშერას
გადამტერება და მისი წამება გადასწევითა, რომ ამითი
მანც ამოეყარათ იმის ჰატრონის ჯაფრი.

რამდენ ღონის ძიებას არა ჭეშმარიტად თბოლი თ-
ვის საუფარელ მეგობრის გასაფთხილებლათ, მაგრამ დღე
არ გავიდოდა, რომ ძაღლისთვის რაიქე სიფათი არ შეე-
მთხვიათ, რამე განსაცდელში არ ჩაეგდათ!..

უველაზე შეუბრალებელი მტარვალი ამ შემთხვევაში
გამოვიდა ერთი გლეხის ბიჭი, აგორა, ანუ „ქვასროლია“,
როგორც იმას ეძახოდენ...

მთელი სოფლის ბიჭების ბელადი იყო ქვასროლია
და ამასთან მეტრს მეტი მოუსვენარი. რიყრაყიდან მოკი-
დებული ხშირ ბინდამდის იმისი ფეხი არ გაჩერდებოდა,
ხმაურობა არ მიწედებოდა: მთელ სოფელს გარს ურბენ-
და და იმის გადაძვიდე კაკლებსა და სხვა ხეხილებს ტო-
ტები აღარ რჩებოდნენ; უვაგებსა და კაჭკაჭებს ბუდე ვეღარ
გაეკეთებინათ; გზაზე ვაჭარ ურიებს თავისუფლათ ვეღარ
გაევლოთ; ნახირი ვერ გაერეკათ. ის მუდამ შეიარაღებუ-
ლი იყო შურდულითა და უბე-ჯიბე ქვებით გამოტენილი

დაჭკონდა. ძალიან უუვარდა და გავარჯიშებულიცა ჭკონდა ეს
ხელობა: იმისი გასწოლილი ქვა ბუსსაც არ აცდებოდა.
ამისთვისაც უწოდეს მას სახელათ „ქვასწოლია“...

ვინ იცის, რას არ ჩადიოდა ეს ბოროტი ქვასწო-
ლია საცოდავ გიშერას სატანჯველათ!.. ხან მთელი უბ-
ნის ძაღლებს მიუსევდა და ერთი ეიჟინითა და იერიშით
თავს დაესხმოდა, იფრენდა და გამოუდგებოდა საწუალ
კუდ ამოძეებულს; ხან მღუღარე წეალს გადასხამდა გასა-
ფუფქათ, ხან კალთაში მოგროვებულ ქვასა და ლოდს და-
აურიდა სეტყვასავით, რომ იქნება მოეკლა, ან დაესახიჩ-
რებინა... გიშერამაც იცოდა ამისი სასიათი და სათოფე-
ზე არ ეკარებოდა, თუ კი ივალს მოჭკრავდა. იმას კარ-
გათ ახსოვდა, რომ ქვასწოლიას გამონასწოლი ქვა ერთ-
ხელ ზედ მუხლის კვირისტავზე მოხვდა, ერთ კვირაზე მე-
ტი აკენესა და ფეს აკაუჭებული დაღახლახნებდა!.. მაგრამ
ზოგჯერ მაინც კიდევ ეშმაკი ბიჭის მსხვერპლი ხდებოდა...

ერთ დღეს ედიშერამ გაკვეთილი არ იცოდა. მასწავ-
ლებელმა ის რამდენიმე ხნით სკოლაში დატოვა. როდე-
საც გამოვიდა შეგირდი სკოლიდან თავისი ძაღლი იქ აღარ
დახვდა. დაუწყო აქეთ-იქით ძებნა, მახილი, მაგრამ ძაღ-
ლი არსად ჩანდა; ობოლს გულმა კანკალი დაუწყო. შურ-
დულივით გაექანა სოფლისკენ და „გიშერა, გიშერა! სადა-
ხარ, ჩემო კარგოვო!“, ჭევიროდა, ამის ევირილს მთა და
ბარი ბანს აძლეოდა... უცებ, ვნახოთ, ქვასწოლიას ეზოდან

გამოფარდა გიშერა და გულსაკლავის წუწკუნით მოეხვია თავის ჰატრონს. გულგახეთქილი ძაღლი ძლივსღა ქმინავდა, ჰირიდან ქაფებსა ჰქერდა, ოფლის სვითქი გადადიოდა და თან ჩხარა-ჩხურით რაღაც სიმძიმეს მოათროკიბლებდა კუდით... ეტეობოდა, კარგ დღეში არ ჩავარდნილიყო, საწული გიშერა!..

ედიშერამ ჰატარა ბავშვივით სელში აიუვანა, მოხსნა აკვნის ჩანჩხურასაებ კუდზე თოკით შებმული გატეხილი თუჯის ქვაბი და თვალის დახამსამებაში ქვასროლიან ეზოში გადაისროლა. აქ იმას ბიჭების გულიანი ხარხარი და სრიანცელი შემოესმა. შუაში შედიდური სახით ქვასროლია ჩამდგარიყო და თავგამოდებული ბაქიაობდა.

— ეკ სომ შენი ოინი, შე იუდა! შეჭვეირა ქვასროლიას, აღელვებულმა ობოლმა და შიგ ფეხებში ესროლა ქვაბი.

არავინ არ მოელოდა გაუბედავი ობლისაგან ამ გვარ გაბედულობას და ეველანი შეკრთენ. ქვასროლიაც თითქო გამობეცდა, მაგრამ რომ არ დაეკარგა თავისი დირსება, დიდკულათ მაუგო:

— შენ თვითონ, იუდა, რას იეფებ?

— იმას, რომ არ დაგაბრიევებინებ, არ გაწვალებინებ ჰირუტევს, რომელიც შენ არას გიშავებს!..

— აბა ერთი სცადე და კაი ბიჭი იქნები!..

— ვცდი და აგისრულებ კიდევ!..

— ვერ უუერებთ, რა ეოფა აქეს ამ „მოთრეულს!..“
მაწანწალა!.. სათოკე!.. საციმბირე!.. საბორკილე!.. დააუარა
და დააუარა სეტყვასავით აგორამ...

— იუდავ! იუდაჟ!.. ვაჰმევე!.. კბილების კრატუნით დაი-
ღრიალა ობოლმა და ეელში სული მოებჯინა!.. მაგრამ
თავი შეიკავა, გაჯავრებული მოტრიალდა და სასლისკენ
გასწია.

— დაიცა, ჯერ მამახემს ვუთხრა! გაჩვენებს შენ თა-
მამას! მუქარით მიამახა ქვასროლიამ.

— შენც ღმერთმა შეგარცხვინა და მამა შენიცაო, უზა-
სუსა ობოლმა.

ამ ჰასუსის ჰასუსათ იმას შემოესმა გასროლილი ქვის
ზუზუნნი... ედიშერას მხრებზე ნებოვრათ გაწოლილ გიშე-
რას წაეკმელებინა კისერი, წაეშვირა დინგი და თვალე-
ბაჟეტილი, ცნობის მოუვარეობით უკან-უკან გამოიცქირე-
ბოდა. მარჯვე ხელით ნატეორცნი ქვა შიგ ამ დინგში
მოხვდა საცოდავ პირუტყვს. მან განწირულების სმით შე-
ღრიალა „ვაიმე დედავ მოვკვდიო“ და გაიწ-გამოიწია გა-
საშეებათ. ახლა კი აივსო მოთმინების საწებაული და სი-
ბრახისაგან სახე დაემანჭა ედიშერას. ის ციბრუტივით მო-
ტრიალდა, ჩამოსვა ძირს ძაღლი და ეძგერა ქვასროლიას...
აგორა 14—15 წლის ჩასხმული, მხარ-ბეჭიანი და ღო-
ნიერი ბიჭი იყო, ედიშერა კი — სუსტი 11 წლის ბაღ-
დი. ბრძოლა უთანასწორო იყო და ამიტომაც ედიშერა

იმწამსვე ლავაშივით გააკრა მოწინააღმდეგემ დედა-მიწაზე. ამოიღო ქვეშ და ბუბნა დაუწყო. ქვასროლიას ფიქრათაც არ მოსვლია, თუ იმის სუსტ მტერს ქომაგი და მაშველი ვინმე გამოუჩნდებოდა. გიშერამ რომ დაატყო, საქმე ცუდით არისო, ჩემი ჰატრონი დაიბრიყვესო, დაფაცურდა. „ძმა მშისთვისა, ამ დღისთვისაო“, იფიქრა ერთგულმა ჰირუტეებმა და გაჰყრა-გამოჰყრა თავისი ბასრი კბილები ქვასროლიას რბილ კუნთებში... ამასობაში ედიშერაც წამოხტა და სანამ იმისი მტერი გონებას მოიკრეფდა, ოთხ ფეხი და ორ-ფეხი მეგობრები სამშვიდობოს იუვენ, ხევეს გაღმა...

ქვასროლიას შავი კუნაპეტივით სისხლი გადმოსდიოდა, სანამ ძაღლის კბილებით ამოგლეჯილ სორცხე მძლავრის ბაღანსა და ლობიოს მარცვალს დაადებდნ.

IV.

ამ დღიდან გიშერას დამწევდევა სჭირდებოდა, როცა თბოლი სკოლაში მიდიოდა. მაგრამ მოუსვენარ ძაღლს ოთხ კედელ შუა მარტოკას რა დაეენებდა! ის ხვლიკივითა ძვრებოდა, ცხრაკლიტულშიაც რომ დაემწევდიათ „ჰუ-ჰლუც“, ფეხებში კი გადაედობებოდა სკოლიდან გამოსულ თავის მეგობარს.

ასლა კი ჰკუხა ისწავლა ძაღლმა: „ბასრი კბილე-

ბი ღმერთს ტუუილა კი არ მოუციაო“, იფიქრა იმან და
არა ერთხელ და ორჯერ აწვნევინა იმისი გემო თავის
მტარვალებს!

ერთ შვენიერ დღეს ჩვენმა გიშერამ სწორეთ თავი ისა-
ხელა. იმან გამოამტვრია ბოსლის კარები, სადაც ჩვეულებ-
რივ დაემწევდია ედიშერას სკოლაში წასვლის დროს და
დაუბრა სოფელს: არც ერთი ეხო და სახლი არ დარჩა
დაუთვალიერებელი, იქნება რამეთი ჰირი ჩავიტკბანუროვო
და მართლაც ჩავიტკბანურა. იმ დღეს ქვასროლიანთსა,
რბდაც შემთხვევით საკლავი დაეკლათ. ასო-ასოთ
დაჭრილი მსუქანი სორცი დაელაგებინათ თახჩაში. გიშე-
რას მგრძნობიერ ენოსვას შორიდან ეცა სორცის თბილი
ოხშივარის სუნი, ჰირში ნერწევი მოუვიდა და გადაწევიტა:
რბდა ძაღლი ვიქნები, თუ ერთი იმითი მუცელი არ ამო-
ვიყორე და ფერდები არ ამოვიმსეო! და გაექანა სახლი-
საკენ... კარზე ჭაჭანება არავინ იყო. ფეს აკრეფით მიი-
ზარა ღია კარებსამდის და ცალი თვალით შეიჭუჭუტა. იქაც
არავინ იყო: ზოგი წელის მოსატანათ გამოსულიყო, ზო-
გი შეშისა. „მოდო და ნუ ისარკებლებ ამ შვენიერი შემ-
თხვევითაო“, გაიფიქრა მსუნაგმა და შეჭეო თავი კარებში.
მივიდა თაროსთან, აიფაუა უკანა ფესებზე, გადმოიღო
ერთი ფეშხო და აითრია... კარეთაც ისევ მშვიდობით გა-
მოვიდა, შეუმჩნევლათ და სმურწა ალაუაფის კარებისაკენ.
ქვასროლია ამ დღეს სკოლაში არ გაეკზავნათ და სწო-

რეთ ამ დროს, ქვაბით ხელში შინ შედიოდა. ძაღლმა რომ თვალი მოჰკრა ქვასროლიას, ერთი უსიამოვნო ემოილი ამოუშვა და ფეხს აუჩქარა. იღბალი მისი, რომ ქვასროლიას კალთაში ან უბეში ქვა არ ჰქონდა იმ დროს, თორემ სათოფეზედაც რომ ეოფილიყო გიშერს უსიფათოთ ვერ გადარჩებოდა. ძაღლის წუწკუნის შემოესმა აგორას და ეურები ცქვიტა, მაგრამ სანამ ქვას დადგამდა და მობრუნდებოდა, გიშერამ უკანა ფეხებიც გადადგა კარებში და აგორასაკენ ბანჯგვლიანი კუდილა ჰქონდა მიშვერილი.

— აზგამ, აზგამ! შე ვერანო, შენა! ვერ წახვალ! არიქნა მიშველეთ, ვინ ხართ ქრისტიანები, ძაღლმა სორცი მოიტაცაო! — იუვირა და იუვირა ქვასროლიამ და ამ ევირლით შესძრა ცა და ქვეყანა! ფინთისივით გაექანა ალაფის კარებისაკენ, გზა-გზა წამოჰკრიფა ქვები, ჯოსები, კეტები და სეტყვასავით მიაყოლა და მიაყოლა ქურდ-ბაცაცას, მაგრამ შენც არ მომიკვდე! გვიანდა იყო! „ვერ წახვალ“ კი არა, მეტიცა ჰქნა: გიშერამ დროზე უშველა თავს!..

— ვაჰმეე! ერთი ხელში ჩამეგდო შენი თავი, ან რამე მჭეროდა ხელში და ერთი დღის სიცოცხლე არა მქონოდაო! გულში ხელის ცემით სწუხდა, იმუქრებოდა ქვასროლია და ისევ იმის გზას გასცქეროდა: დამაცა შე საგლე, შენაო!..

იმ დამეს, ვახშმის დროს, ქვასროლიანთსა გიშერას

ოინბახობაზე იყო ლაპარაკი, სჯა და თათბირი. ქვასრო-
ლიამ მთელი თავისი მჭერ-მეტყველობა გამოიჩინა და ხე-
ლოვნურათ დაასურათა „სამკლე“ ოთხფეხის დღევანდელი
და ადრინდელი ჩადენილი ოინები.

მამამ მოისმინა შვილის საჩივარი, აწონ-დაწონა და
ასეთი განაჩენი გამოაცხადა.

— მაგას რა დიდი ლარი და ხაზი უნდაო: ერთი დი-
დი ქვა ეელზე, ღურღუმელი წვალი და მისი ჯანიო!..

თავისი დაბადება არ გახარებია ქვასროლიას ისე,
როგორც ეს აზრი... დარჩობა!.. ეელზე ქვა!.. ღურღუმე-
ლი წვალი!.. სწორეთ ამისი ღირსია, ის უპატრონო, ისა.
რა სეირი იქნება და!.. უუურე მაშინ ედიშერას გაჯავრე-
ბას!.. ჭეჭობდა ქვასროლია და იმ ღამეს სიზმარმაც
ნახა, როგორ ახრჩობდენ ისა და ბიჭები გიშერას...

მეორე დღეს ქვასროლიამ დილა ადრინა გაუზიარა
ეს გადაწყვეტილება თავის ტოლ-ამხანაგებს, რადგანაც უი-
მათოთ ძნელი მოსაუვანი იყო სისრთლეში ასეთი მძიმე
საქმე და ამასთან არც უნდოდა მოჰკლებოდენ ამისთან-
ა იშვიათ სანახაობას და სიამოვნებას იმისი მეგობრები...

საერთო რჩევით დაადგინეს ბიჭებმა შემდეგი: შეიტ-
უილონ ოთხფეხი რომელსამე ეზოში და ჩაუკეტონ კარე-
ბი, მერე დაჭერა ადვილია. ეველაზე სამხელო ის აღმოჩნ-
და, თუ რა დრო შეერჩიათ, რადგანაც ედიშერა მეტათ
ადევნებდა თვალებს, კუდში დასდევდა თავის ძაღლს. მარ-

თალია, იმას მაშინ დაიმარტოხელებდენ, როცა მისი პატრონი სკოლაში იქნებოდა, მაგრამ ამ დროს ხომ თითონაც იქ უნდა ყოფილიყვნენ! მეტი გზა არ იყო, უნდა გადედგათ ამ საქმის სისრულეში მოუვანა სხვა შემთხვევადის. მათდა საბედნიეროთ, ამ შემთხვევამაც არ დაგვიანა. ორ დღეს შემდეგ ედიშერას ერთი საათით სკოლაში დარჩენა მიუსაჯა მასწავლებელმა. გიშერას მთელ საუკუნეთ ეჩვენა ეს ერთი საათი. (ქვასროლისა და იმის დამქმშებს კი ახალ-წელიწადი გაუთებდათ). როდესაც ედიშერა გამოვიდა სკოლის ეზოდან და გიშერა იქ ველარ დანახა, თავ ზარი დაეცა, მიიღბინა საჩქაროთ შინ, მაგრამ არც იქ დაუხვდა. აქედან გაექანა სოფელში სამეძნელათ. ერთ ალაგას იმან უცებ თვალი მოჰკრა ორ ბიჭს, რომლებიც თავზირის მტვრევით წელისაკენ გარბოდნენ.

— კანჭავ! ჭაი, კანჭავ! აქ წამო, ბიჭო, რა სეირი გაჩვენოთ! უძახოდა ერთი იმათგანი მესამეს: ქვასროლია და ბიჭები ობლის ძაღლს არჩობენ მორევში, წავიდეთ, ვუშველოთ! ეს სიტყვები რომ კანჭას ეურებადმი მისწვდა, ისიც ჭაფრინდა მორვეისაკენ და ძალე შეუერთდა ორ ახანაგს...

ედიშერს მუსლთ მოჰკვეთა და იქვე ჩაიჩოქა. მაგრამ იმავე წამს, თითქო ფრთები შესხმიაო, გაფოთებული მორვეისაკენ გაფრინდა... აი. მდინარესაც მიატანა... ნაპირზე ზიგებიც დანახა... „ჭუკილასა“ და „გაღაბოს“ გი-

შერა გაეკაგებინათ, ქვასროლია ეელზე თოკს აბამდა და, „თლახნისას“ ვეება ლოდი ეჭირა ხელში, რომ თოკის მეორე წვერზე შეებათ!.. ბღრილით ემგერა ობოლი თავის გიშერას. გიშერამ უკანასკნელი ძალ-ღონე შემოიკრიბა, გაიწ-გამოიწია, გამოუსხლტა მტარვალებს და სახსრელათ თავის ერთგულ მეგობრისაკენ გაეშურა...

— დაიჭო, ბიჭებო, დაიჭოთ, ეგ სათოკე, ეგა! მაგრათ გათოკეთ — დაიუვირა ქვასროლიამ.

კანჭამ, ჩიპრონამ და ჭუკილამ გააკავეს ედიშერა.

ასია მაგაზე! სულის დგმა აღარ არის მაგის ძაღლისაგან! სოფელი აკლებულია!.. შეჭვევირა გათამამებულმა ქვასროლიამ და შეუდგა ისევ თავის საქმეს.

ობოლი ფართხალებდა, იწევდა, იკბინებოდა, ღმუოდა, ტიროდა, ილანძღებოდა, როგორც კიჟი!.. ძაღლი გაცოფებული ემოდა, წუწკუნებდა, აწედებოდა აქეთ-იქით, მაგრამ სსნა არ იყო!..

თავის სიცოცხლეში არ უგრძენია ასეთი ტანჯვა ობოლსა და უპატრონო ედიშერას. სული ელეოდა, უკანასკნელი ღონე გამიეცალა, მუსლთ მოეკვეთა, ეურებმა ბჟუილი დაუწიეს, თვალთ დაუბნეოდა, როდესაც შემოესმა წელის შხანუნი, განწირულების ხმით ემუილი და ბინდებუნდათ დაინახა, რომ იმისი საევარელი, ერთათ ერთი მეგობარი, იმისი გიშერა ტყვიასავით ძირს წავიდა ძორევიში!..

„ძუძუთა ლეკვი იყო, როდესაც ამ დღიდან დაისნა და ბოლოს მაინც არ ასცდა ამ გზას!.. ეს იყო იმისი წერა?“ — ჭფიქრობდა გულამღვრეული ობოლი, რომ ამ დროს... ოჰ, ღმერთო!.. ძაღლის სიმძიმით გაზობილი წვალი ჯერ არ შეერთებულიყო, რომ, იქ რაღაც შავწერტილს თვალი მოჰკრა.. ეს იყო გიშერას თავი!.

— არიქა, ბიჭებო, გამოვიდა! მარჯვეთ იუავით, მარჯვეთ! არ გაუშვათ! შეჭვირეს ერთ ხმათ ბიჭებმა.

— რა რიგათ მოცურაობს ე წეუული, ეი!

— ქვა ვერ მოგიბავთ მაგრათ, თქვე უხეიროებო, თქვენს!.. ამ არეულობაში ეველას დაავიწყდა, რომ ედიშერა იქ იყო. ობოლმა გაითვალისწინა თავისი ობლობა, უზატრონობა, მას მოაგონდა ის დრო, როცა ძუძუთა გიშერა დაისნა განსაცდელისაგან, სიკვდილის ბრჭყალებისაგან; გააძლო, გაათბო, გაზარდა, თავისი სიხარული და სიუვარული მასზე დაამყარა იმიტომ რომ ის თავისთვის უნდოდა, თავის მეგობრათ... და დღეს კი აწამებენ უდანაშაულოთ; სიცოცხლეს უსპობენ; აშორებენ თავის გულშემატკივარ მეგობარს... ამ ფიქრებისაგან თავბრუ დასხმული და დარეტიანებული ის გაექანა მდინარისაკენ. მესივით დაეძგერა წინ გადაღობილ ქვასროლიას და ტყაპანი მოადენინა მორევში. ქვასროლიას თანვე ჩაჭევა წყალში ედიშერა და ზირდაზირ გიშერასაკენ გაექანა საშველათ.. მაგრამ გონიერ

ოთხფესს იმისი შველა არ მოუნდა; ის მშვიდობიანათ გა-
მოვიდა ნაპირას და თან თავისი მეგობარიც ფეს-და-ფეს
გამოჭედა..

მაგრამ ობლის განსაცდელი ამითიც არ დაბოლოვდა:
ახლა ქვასროლია ისრზობოდა წყალში! ნაფოტივით იმას
წვალი ხან აქეთ გააქანებდა და მიაჯახებდა, ხან იქით;
ხან ამოაუოფინებდა თავს, ხან ჩააუურეუძელავებინებდა.

ბიჭები ერთი ევირილითა და სრინაცელით ზევით-
ქვევით არბოდ-ჩარბოდენ და ვერაფერი ღონისძიება მიე-
ღოთ სახსნელათ. ედიშერა საშინლათ შეშინდა და შეებრა-
ლა საწვალი ქვასროლიას მდგომარეობა!

საბედნიეროთ ამ დროს იმათ თავს წაადგათ მასწავ-
ლებელი, რომელიც სანადიროთ ეოფილიყო. ის საჩქა-
როთ შევიდა წყალში და გამოათრია ცოცხალ-მკვდარი
ქვასროლია, ქათამივით ამოლუმუშული!...

ობოლი დაწმუნდა, რომ საქმე მშვიდობიანათ დაბო-
ლოვდა და ქურდი კატასავით გაიხარა შინისაკენ. ამ
შემთხვევას შემდეგ ობლის ცხოვრების ჩარხი სხვანაირათ
დატრიალდა, ედიშერამ გულ ახლით, ტირილით უამბო მას-
წავლებელს თავისი თავგადასავალი, გიშერას ამბავი, იმისი
წამება და დღეს ბიჭებისაგან წყალში დასრზობის განზრ-
ხვა, — მასწავლებელმა ედიშერაც და იმისი გიშერაც თავის
მფარველობის ქვეშ მიიღო. ამ დღიდან ობოლმა მიაქცია

მასწავლებლის ეურადლება და დაიმსახურა იმისი სიუზარული, ედიშერა თავისი გიშერათი სშირი სტუმარი იო მასწავლებლისა.

გიშერამ მშვიდობიანათ და უმჟოთველათ გაატარა თავისი ცხოვრება სიბერეებდე. ედიშერა კეთილი, ჰატოისანი და შრომის მოყვარე კაცი გამოვიდა....

თეოფ. კანდელაკი.

გლეხის ბიჭი.

გლეხის ბიჭი ვარ პატარა,
სიცოცხლე ამაკანკალა,
უცბათ მეტაკა, ურჯულო,
გათბობაც აღარ მაცალა.

ველარ გავედი ეზოში,
ვერ ვითამაშე ბავშვებში,
წავედი, სადღაც მოვნახე
და გავეხვიე ძონძებში.

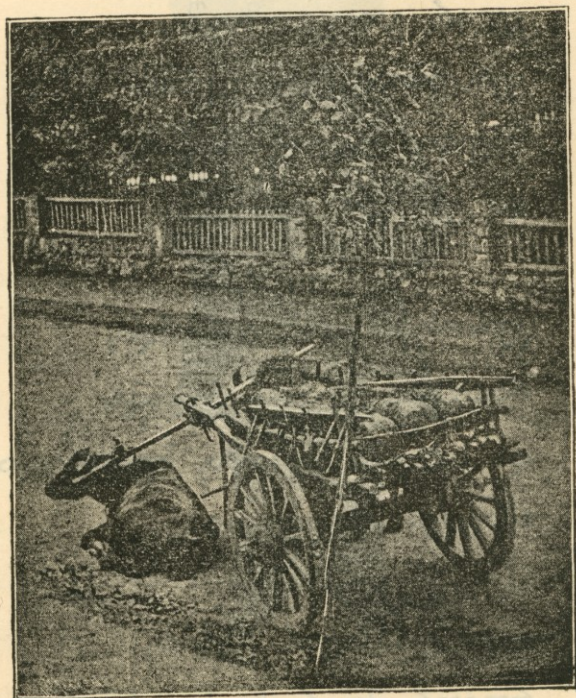
კერიის ძირთან მივჩოჩდი,
რადგანაც ძლიერ მცოცხდა
და სახლში მყოფმა, სულუყველამ
ამიგდეს სასაცილოდა.

უყურეთ ნაცარ ქექიას,
როგორ მოირთხა ნაცარში,

რადგანაც ახლა შესცივდა
სულ გაფიჩხდება ზამთარში!

ნეტავი იმდროს ველირსო,
რომ მეცვას ჩოხტყელაო,
ბავშვებში გავითამაშო,
არ დამცინოდეს ყველაო.

იონა ბელიაშვილი.

ქალაღდის ამბავი.

III.

უმა დედაკაცების ხელიდან მონ-
ები გადავიდა მანქანის კბი-
ლებში, როგორც მგლის ჰირ-
ში, აგრეთ წოდებულ საკეპ, ან
საკეპს დოლში, რომელსაც მე-
ქარხნეები ბგელს უწოდებენ. ამ
დოლში საძინელი სისწრაფით
ტრიალებს ჰატარა მორგვი.
მორგვს გარშემო უსხედან წვეტიანი ჩანგ-
ლები: ამ დოლში ჩაჭერეს დაჭრილი ჩვრე-
ბი, რომლებიც ჩანგლების შემწეობით
ცვდება, იხევა, იბერტეება და ეცლება ეო-
ველივე მსხვილი ჭუჭუი. აბა აქ მოხდა
ჯოჯოსეთური გვემა და წამება საცოდავი მონებებისა!

— ვაააიძეე! წუა...ლი, ძმა...რი, სა...სუ...ნებე...ლი,
გული გვიწუხს! გვედებით! ჭკბინავდენ მვირფასი ქსოვი-
ლების მონებები, მაგრამ ვინ იყო ჰატრონი! ნურც ჩავარდ-
ნილა მგლის ჰირში ბატკანი!

— აკი მოგახსენეთ, ქალბატონო, ერთ ტაფაში დავიწვით-მეთქი! ეუბნებოდენ მუშა ხალხის გამონაცვალი მონები, რომლებიც, თავიდანვე შრომასა და ტანჯვას შეჩვეულები, უფრო ადვილათ იტანდენ გაჭირვებას: ნუ გეძინათ, მოთმინება იქონიეთ, ჭირს გამლება უნდა! აწი კი მკონი ღმერთი გვიშველის და თავს დავადწევთ ამ ჯოჯოხეთურ წამებასაო! მაგრამ სად იყო თავის დაღწევა!...

— აქ მობრძანდით, ახლა ერთი მოგნათლოთ და მოგხარშოთ! შესძახეს დიდრონმა ქვაბებმა, რომლებიც ჩუხჩუხებდენ და თითქო ებუტბუტებოდენ: „განწმენდილხართ, განბანილხართ“!

წოწოლა კასრის მსგავსი ქვაბი გაწოლილა სიგძეზე და მანქანის შემწეობით ტრიალებს თავის ღერძის გარეშე-მო. ამ ქვაბის ზირში, რომელსაც სამრომს ეძახიან, ჩაჭეადრეს 100 ფუთამდე მონძეულობა; მჭიდროთ დაუცეს ზირი და დაატრიალეს. ცხელ ორთქლში მეოფი მონძეულობა წელებივით ირეა და ირეცხება, ისარბება ნაცრისა და სოდისაგან შემზადებულ ნაცარწმენდილში. მონძებს ეცლება ყოველივე ჭუჭუი და მოთეთრო ხდება. ასე გამოხარშეს მონძები ორ დღე და ღამის განმავლობაში. შემდეგ ქვაბი გააჩერეს და ზირი ქვეშ მოუქციეს, გამოუშვეს ორთქლი და მონძეულობა იატაკზე გადმოჭეადრეს. ჩვრების ჩასაყრელ და გამოსაყრლათ ქვაბში შედის მუშა ანთებული სანთ-ლით.

გამოხარშული და ჭუჭუ გაცლილი მონქები გადაიტანეს ახლა სხვა განუოფილებადი, სადაც ძეალი და რბილი გაუერთეს, ჭარისასავით გახადეს. უზარმაზარ ხის კასრში ჩაასხეს წეალი და ჩაჭეარეს შიგ ჩერები. ამ კასრის შუაგულას გამართულია ზემოთ ნათქვამის მსგავსი დოლი. დოლის მორგეზე ჩანგლების მაგივრათ მჭრელი დანებია დამაგრებული. ეს მორგევი წამში 250-ჯერ გადატრიალდება, შემოიხვევს დანებზე მონქებს, სულ ნაფლეთებათ აქცევს და იქით გადაისკრის. მთელი მონძეულობა ისე დააკუწმაწა, დაჩეჩ-დაწეწა მანქანამ, რომ თხელ ფაფათ აქცია. დაძენძილი ჩვარი წეალში თან იქლინებოდა და ფუფუდებოდა.

— აბანო გაამოთ! დათვი მჭლე და თქვენ მსუქანო! მცესაღმენ ჭუჭუიანი მონძები, რომლებსთვისაც ჯერ არ მიეყოთ ხელი და იქვე შორი-ახლოს ეყარენ.

საწერი ქაღალდის ჰირველი ღირსება სითეთრეა: რამდენათაც ის თეთრია, იმდენათ უფრო მოგვწონს ჩვენ და ძვირათაც ფასობს. თუმცა კასრებში ფაფათ ნაქცევ მონძების სითხეს ახლა საკმაო სითეთრე მიეღო, ასე რომ მისგან შეიძლებოდა მოთეთრო ქაღალდის გამოყვანა, მაგრამ რომ უფრო მაღალი ღირსების ქაღალდი გამოსულიყო, ამ სითხესთვის კიდევ მეტი სითეთრე უნდა მიეცათ. ქაღალდის ცომის გასათეთრებელათ მექარხნეებმა იხმარეს ერთგვარი გაზი (მნთებარე ნივთიერება), რომელ-

სადა ჰქვია „ხლორი“. ხლორი რო ოთახში შევეუშვათ, სუნთქვას გაგვიძნელებს, ისეთი სულის შემკუბებული ნივთიერებაა, და თუ ბევრი მოგვივიდა — სწრაფათ მოჰკლავს ყოველივე სულიერს. ქაღალდის ცომი გაჭფინეს საგანგებოთ ამისთვის გაკეთებული ღუმელის მსგავს ქვითვირის შენობაში, შჭიდროთ მიუხურეს და გამოუღესეს კარები, რომ შიგ ჰქაერი არსაიდან შესულიყო და სიფთხილით შეუშვეს ხლორი. ხლორის გავლენით მონძები თოვლივით გათეთრდა და ამგვარათ გაკეთდა კაი ქაღალდისთვის გამოსადეგი თეთრი ფერის ცომი.

IV.

ახლა წავიდეთ ქაღალდის ქარსანაში და ვნახოთ თვითონ ქაღალდის საკეთებელი მანქანა რა ამბავშია. საძიოდ საქენის მანძილით ერთი ერთმანეთზე დაშორებულია ორი ცილინდრი (მრგვალი და მოგრძო საკორავი), რომლებზედაც გაბმულია წმინდათ ბადის მსგავსათ მოქსოვილი მავთულები. ცილინდრების ტრიალის დროს ეს მავრათ გაჭიმული ბადე მოძრაობს: უკანა ცილინდრიდან მიდის წინა ცილინდრისაკენ, მერე დაუხვევს ძირს და დაბრუნდება უკანვე — ისევ ჰირველ ცილინდრთან. ჰირველ ცილინდრთან დგას დიდი კასრი, რომელშიაც არის მონძებისაკენ შემზადებული ქაღალდის თხელი ცომი, ფაფა. რადგანაც ერთი ცილინდრიდან მეორესთან მიმოსვლის დროს მავ-

თულის ბადე მანქანის საშუალებით განუწყვეტლივ ირწყვება, ქანაობს, ამის გამო ქაღალდის, ფაფაში მეოფი წყალი იწურება, როგორც საცერში და მავთულის ბადეზე რჩება გადაკრული ტილოს მსგავსი თეთრი სითხე. მეორე ცილინდრთან მისვლამდის ეს თხელი ზოლი ბადიდან გადადის შესამე ცილინდრზე, ბადე დაუსვენს ძირს და ბრუნდება ჰირველ ცილინდრთანვე. შესამე ცილინდრზე ქაღალდის ცომი იტეიცება (იქანება), თხელდება და თან სიმაგრე ეძლევა, რადგანაც ტრიალის დროს ის ცილინდრი ეხება მეოთხე ცილინდრს და ამ ორ ცილინდრს შუა, როგორც ბამბის სარჩევ ჩიხრისში, გადის გათხლებული ცომი.

თუშცა ქაღალდის ცომმა საკმაო სითხე და სიმკვრივე მიიღო, მაგრამ ჯერ ის სველია. გასაშრობათ ის გაატარეს რამდენსამე ცილინდრზე. ამ ცილინდრების გარეთა ჰირი შიგ მეოფი ცხელი ორთქლისაგან უთოსავით განურებულია და ქაღალდს სრულებით აშრობს. ამას შემდეგ ქაღალდს ჰეწი, სიეღვარე მიეცა და გამოვიდა თეთრი ქსოვილებივით გრძელ-გრძელი ზოლები. ქაღალდის მანქანა ისე ჩქარა მუშაობს, რომ დღე და ღამ 30—50 ვერსის სიგრძე ამისთანა ქაღალდის ზოლები გამოჰყავს.

—საბაზრდა! გზა გვიყავით! დაივირეს თეთრათ მოელვარე ქაღალდის ზოლებმა: თქვენც აქ დაგვიხვდით, ჭუჭყიანო დასტამლებო! აი, მესი კი დაცათხლიმეთ ემაგ ტურტლიან თაგებზე! ვითომ და თქვენც ქაღალდათ ქცეულ-

ხართ, ვითომ თქვენც ადამიანები ხართ. „კუმ ფესი გამო-
 ჰქუო, მეც ნახირ-ნახირაო“. როგორი უძეურებიც იმ თავით
 ბმანდებოდით, ისეთივე ეღფერი დაგდებიათ! განი! განი!
 არ გაგკსვართო! დაუწევს დაცინვა კარდონებსა და სახვევე
 ფერად ქაღალდებს თეთრმა საწერმა ქაღალდებმა.

— რა ენა ჭარტალა რამ იქნებით! ენა ნუ წაგიგბე-
 ლებიათ, ჯერ აქ მობმანდით, ცოტა ანგარიშები გვაქვს
 კიდევ თქვენთან! შეუტყეს მუშებმა, დასტაცეს ხელი და გა-
 დაიტანეს სსვა განყოფილებაში, სადაც კბილებს ილესაუდა
 საჭრელი მანქანა. ამან მიჰქუო თავისი ბასრი კბილები,
 მიჩეს-მოჩესა, აკუწ-დაკუწა გძელი ზოლები და ფურცლე-
 ბათ დაასორაჟა. ეს ფურცლები ერთი ერთმანეთზე დააწ-
 ევეს და ვეებერთელათ აახუსულავეს...

— ახლა კი მგონი გაგვათავისუფლებენ ამ საძვრო-
 ბილედან! შრიადლით წასხურჩულეს ერთმანეთს ქაღალ-
 დებმა.

— სსუთ! აქ წამოდით, ახლა უნდა დაგოვალონ, აგ-
 ნუსხონ, დაგდლონ და თავისუფლების ბილეთი მოგცენო!
 დაუევირეს მუშებმა და გადაზიდეს საანგარიშო განყო-
 ფილებაში.

აქ ასამდე ქალებმა საკვირველის სჩქარით დაუწვეს
 თვლა. ჯერ დააწვეეს ცალ-ცალკე ექვს-ექვსი ფურცელი,
 ზევით კუთხეში დაჭკრეს დილა (ქარხნის საბეჭდავი),
 ოთხ-ოთხი ამისთანა, ე. ი. ოცდა ოთხ-ოთხი თაბასი გა-

დააწევეს ცალ-ცალკე და დარქვეს ერთი დასტა; მერე ოცი ამისთანა დასტა ერთად შეჰკრეს და შეადგინეს ოზმა, ანუ 480 ფურცელი. თითო ოზმა შეხვედრის სხვა ფურცელ ქალღმრთის, დააკრეს იარლიკი, დააწერეს გვაროვნობა, წლოვანება, სიმძიმე, ფერი, შექარხნის სახელი და გვარი და ფასი. თითოეული დახელოვებული დაბოვებული დღე-ღამე აწეობდა 60 ოზმას.

— მოგვილოცინა: ახლა კი მოგენიჭათ თავისუფლება! ღმერთმა გზამყიდობისა მოგცესთო! უთხრეს მუშებმა.

— ურა! ურა! გვეშველა ძმებო! წავიდეთ და ვიაროთ მიველ ქვეყანაში. ხალხი ჩვენ მოლოდინშია. ბევრი ტანჯვა გამოვიარეთ, მაგრამ ბოლოს ქვეყნის სასარგებლო ნივთი გამოვედით. როგორც სისუფთავისათვის მიუცდილებლათ საჭიროა საზონი — ისე ჩვენ ვართ ჯგუფ-გონების გასაწვრთნელათ. უჩვენოთ არ იქნებოდნენ სკოლები, სასამართლოები. ჩვენსე იბეჭდება წიგნები, გაზეთები და სს. და სს. აი რამდენ სამსახურს ვუწევთ ქვეყანას, ხალხს. თქვენ კი, უგვარო და ტლანქო, დაბალი ხარისხის ქალღმრთე, რის მაქნისი და გამოსადეგი ხართ, ნეტა ვიცოდეთ? დაიწეეს კვეხნა თეორმა ქალღმრთემა.

— თქვენო მაღალ ღირსებაჲ! სასაცილოა თქვენი ტიტონი, თქვენი უგუნური თავმოყვარეობა! არ გინდათ დანახოთ, თორემ ჩვენც დიდ სამსახურს ვუწევთ ქვეყანას: რისგან არის აგვავებული და დაჩითული სახლების ოთხ-

ხები, თუ არ ჩვენგან, შხალიერებისაგან? რისგან კეთდება ათასნაირი კოლოფები, ეუთები, თუ არ ჩვენგან, კარდონებისაგან? რა ინახავს სუფთათ ჩაი-შაქარს, წამლებს, ძვირფას ქსოვილებს და სს., თუ არ ჩვენ, სახვევი ქაღალდები? რა გიფარავთ განსაცდელისაგან და გაშვნიერებთ თვითონ თქვენ, წიგნებათ, ქურნალ-გაზეთებათ და რვეულებათ გამოსულ ნაზ ქაღალდებს, თუ არ ჩვენგან, კარდონებისაგან, გაკეთებული ედები და ზედ გადაკრული ფერადი ქაღალდები?... ჩვენ ისეთივე აუცილებელი საჭიროვართ თვითონ თქვენთვისაც და ბევრ სხვა რამეებისთვისაც, როგორც ადამიანისთვის ტანისაცმელი. უჩვენოთ წვიმა, თოვლი, სიცხე-სიცივე გააფუჭებდა, გაახუნებდა, სუნელებას გამოაცლიდა, ბოლოს მოუღებდა, ღირსებასა და ფასს დაუკარგავდა ბევრ თქვენისთანა სათუთ ნივთეულობას! ჩვენს ქერქ ქვეშ ბევრი რამე იფარავს თავს, ჩვენ გაძლეოთ ლაზათს, სისუფთავეს, რომელიც უპირველესი საჭიროებაა ეველათვისთვის.

მაღალი ხარისხოვანი ქაღალდები ფიქრს მიეცენ, ცოტა არ იყოს, დაირცხვინეს, ბოდში მოითხოვენ თავიანთ დაბალ ხარისხოვან მოძმეებთან, შეურიგდენ, ხელი ხელს მისცეს და გასწიეს ოთხივ კუთხივ სამოკზაუროთ. ამას შემდეგ ისინი ისეთი შემტკბარი, განუერელი მეგობრები გახდენ, რომ სად გინდათ ერთმანეთს არ ეხვეოდენ? სად ნახავთ თხელ საწერ ქაღალდს რომ სხვილი, გასახვევი

ქაქალდი თან არ ახლდეს? კარდონს — ფერადი ქაქალდი
ზედ არ გადაჭკროდეს და სხ. უერთიერთმანეთით ისინი
არ ვარგინ, ვერა ძლებენ და ერთმანეთს არა შორდებიან.
ჭეშმარიტი მეგობრობა, მშობა, ერთობა და სიყვარულიც
ასე აკავშირებს ეველფერს!..

ქაქალდის ქარხნები რუსეთში იქნება 200 მდე. ეველ
ამ ქარხნებში 15,000 (თხუთმეტი ათასი) მეტი მეშა კაცია,
დიდ ქარხანას გამოჭეავს ეოველ წლივ ერთი მილიონი
მანეთის ქაქალდი, რუსეთის ეველ ქარხნებში სხვა და სხვა
გვარი ქაქალდები წელიწადში თექვსმეტი მილიონი მანე-
თისა გამოდის.

თ. კანდელაკი.

კაინი—ძმის მკვლელი.

რთხელ კაინი იჯდა სეს ქვეშ თავჩაქინ-
 დრული და დაღონებული მწარეთ ოქ-
 რავდა. ეს იყო მას შემდეგ, რაც იმან
 საშინელი ბოროტ-მოქმედება და შეცო-
 დება ჩაიდინა. ცოლი მისი, ჰაწაწა ბავ-
 შით ხელში, გამოვიდა სამეზნელათ და
 რომ დაინახა ის ამ მდგომარეობაში,
 თავს დაადგა და დიდხანს უგდებდა ეურს
 იმის ოხვრას!

— რა არის ამდენი დაუსრულებელი ოხვრა! ბოლო
 აღარ უნდა ჰქონდეს შენ მწუხარებას?! უთხრა ცოლმა.

კაინი შეშინდა ამ სმასზე, თავი მაღლა აიღო და გა-
 მოეპასუხა: „ახ, სეღლა, შენა ხარ! ჩემი შეცოდება ისე
 დიდი და მძიმეა, რომ იმას მოტევენა არ ედირსება. — ესა
 თქვა, ისევ თავი ჩადუნა და სელები თვალებზე მიიფარა.

სეღლამ დამშვიდებული სმით უთხრა: „უფალი მო-
 წეალება და მაღლი მისი დიდ არსა!“

კაინს რომ ეს სმა მოესმა, ისევ შეკრთა და უთხრა:

— ოჰ, სეღლა! ნუ თუ შენი ენაც ჩემს საჩხვლეტათ
 გადიცა, რომ გამიკვირო გული?!

— ღმერთმა დამიფაროს! მიუგო სელლამ: — მაგრამ!.. კანნი!.. უური მიგდე: აბა, მიიხედ-მოიხედე: ემანდა, აკი ჩვენი მინდვრებიც იმოსებიან მწვანითა! აკი ჩვენც მოვიმკეთ მათგან უხვი მოსავალი! რაში არა ჩანს უფლის ჩვენდამი მოწეალება?.. ჩვენც უხვად გვევლინება მადლით მადლი მისი!

— შენზე არის, სელლა, შენზე, ის მოწეალე, შენს ენოქსე და არა ჩემზე! მიუგო კანნი: „მე იმისი მოწეალება მრწამს და ახლა ვხედავ, თუ რა შორს ვიყავ იმასთან, როცა აბელი მოგვალა!..“

— კანნი! გააწევეტინა სიტყვა სელლამ: „თვითონ შენ არ მუშაობ მინდვრებში შენი ხელით? თვითონ შენ არა თესავ თესლეულებს მიწაში? შენ კი არ გინათებს დილის ცისკარი, როგორც ედემში და შენი ჭინწახულის კლერტოებსზე, ევაგილებზე კი არა ბრწეინავენ, გამოჰკრთიან მარგალიტივით ნამებნი?..“

— ახ, სელლა, შე უბე ურო ჩემო მეუღლე! მიუგო კანნი: — დილის ცისკარში მე ვხედავ მხოლოდ სისხლით მოსვრილ თავს აბელისას; ღეროებსზე დაჰკურებულ ნაიში მე ვხედავ ცრემლს და თითოეულ ევაგილში — სისხლის წვეთებს! როცა მზე ამოაშუქებს, მე ჩემს უკან, ჩემ ჩრდილში ვხედავ აბელს — მოკლულს და ჩემ წინ — ჩემსავე თავს — იმის პეკლელს!.. ეს წებროს წანწკარი გულისკლავი, შესაბრალისი კენესა არის აბელისა! გრილი ნია-

ვის ენოსვაში იმის ფშენა, იმისი სუნთქვა ტრიალებს ჩემს გარშემო! ოხ! ასჯერ საზარელია ეს, მინამ ის სმა რისხვისა, რომელმაც ქუხილის გრგვინვით შემომძახა: „სად არის ძმა შენი აბელი!.. ასჯერ შესაზარია ჩემთვის ის წენარი სმა, რომელიც უოველგან მესმის მე!.. როდესაც ღამდება... გარემოცემის ბნელი სამარე და გარემოს მეხვევა მიცვალებულთა სამეფო, რომელიც მართო მე მიწერობს თავისში! მხოლოდ შუა დღეა ჩემი დრო, როდესაც ცხარე მზე ასურებს ჩემ თავს და ოფლი წვეთ-წვეთათ ჩამოდის დედამიწაზე და არსაით არის ჩემთვის ჩრდილი თავშესაფარი!“

— ოო, კაინ! შესედე, ეძანდა ჩვენი ცხვრები მოდიან, ისე მოაშუქებენ, როგორც გაპენტილი ბამბა, მინდვრის ზამბახი. რა მსიარულათ ცელქობენ და სტიან საღამოს ცისკრის ელვარებაზე!..

კაინმა საჩქაროთ გადაავლო თვალი და თქვა: ეს აბელის ცხვრებია და არა ჩვენი! — ეს შუქი სიწითლისა, რომელიც მათ ჯდება, აბელის სისხ ღისგან არ არის? იმათი ბღაველი აბელზე გულისაკლავი გოდების, ტირილის სმა არ არის? რა არის ისეთი, რომ კაინს ეკუთვნოდეს ამ ქვეყანაში?

სეულამ ტირილის სმით უთხრა: — „განა მე, სეულა, რომელსაც მიუვარწარ, შენი მეუღლე არა ვარ?“

— როგორ უნდა გიუვარდეს შენ კაინი, რომელსაც

თვითონ თავი თვისი არ უფარს! რა გაქვს შენ ჩემგანთ,
გარდა ოხვრა-კვნესისა და ცრემლებისა!?. როგორ უნდა
შეიფარო შენ კაინი, აბელის მკვლელობა! მიუგო კაინმა.

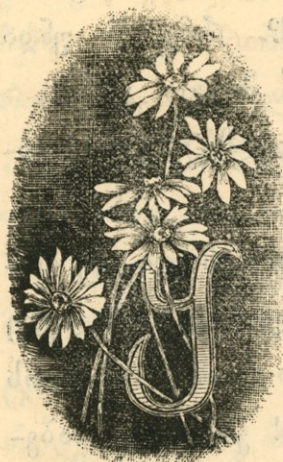
სეულამ მიუგვანა კაინს ენოქი. ბაღდამ გაუდიდა თა-
ვის მამას და სული მოუცა ცუნა.

კაინი დაემხო მიწაზე და გულამოსკვნითი ტირი-
ლით და ოხვრით ამბობდა: — ოხ! მე კიდევ უნდა ვხედავდე
უძანკოების ღიმილს! არა, ეს ღიმილი კაინის შვილის
ღიმილი არ არის! ეს აბელის ღიმილია! ეს ღიმილი აბე-
ლისაა, რომელიც მოჰკლავს კაინმა!..

ასე მოთქვამდა ის და ეგდო ჰირქვე მიწაზე გართხუ-
ლი. სეულამ კანკალმა აიტანა, მიეგრძნო სეს და მის
თვალთაგან ნაკადულივით მომდინარე ცრემლები ცვიოდა
დედამიწაზე!

თეოფ. კანდელაკი.

რ ე ჯ ი ნ ა.

ველას უნდა ჩვენ ჰატარა არჩილს მიჯ-
 ბამოს, მას დაემსგავსოს. უველა ცდი-
 ლობს მასავით დაუკვირდეს, რასაც
 ხედავს. ტუილა კი არ ამბობენ მისი
 ამხანაგები, ჩვენმა არჩილმა ბევრი რამ იცისო. იმას
 მართლაც უნდა ბევრი რამ კაიკოს. შესვდება რამე უც-
 ნობი, მაშინვე დაუკვირდება, ამას კითხავს, იმას კითხავს,
 მასწავლებელს თხოვს ამიხსენიო და ამიტომაც არის,
 სხვებზე მეტი რომ იცის. მისი ამხანაგები გრძნობენ
 ამას. სშირათ მას გარს შემოერტემათ და თხოვენ, აბა
 გვიამბე, ეს რას ნიშნავს და ესო. დღესაც არჩილს გარ-
 შემო რაღაც მთელი ჯგუფი არტყია. მას ხელში უჭირავს
 რეზინის დაფუტული ბურთი.

— იცით, ემაწვილებო, რატომ დაიფუტება ეს ბურთი,
 როცა მას ვანომ ფეხი დაჭკრებ? იგების თქვენ არ იცით
 მა კი ვიცი. რეზინის ბურთში ხომ თითქო არაფერია.

— დაუკვირდე, მისვდები, რომ ვანოს ფეხის და-
 ჯან რაღაცა გამოვიდა. სწორეთ ბურთიც
 იტა. ეს რაღაცა ჰყარია. აბა, ამოიხსენი!

აი ჩვენ ჰყარს ვისუნთქავთ. ეს ჰყარი დედამიწას სულ გარშემო არტყია. თუ ჰყარმა მოძრაობა დაიწყო, მაშინ ქარია. ქარი — ჰყარის მოძრაობაა. სწორეთ ამ ჰყარის ბრალთა, რომ რეზინის ბურთი, თუ არ გახეთქე, არ დაიფშუტება. აი ბურთიც ჰყარით არის გაბერილი. მაგრამ ეველაფერიდან კი არ შეიძლება ასეთი ბურთის გაკეთება. აბა გაბერე მუდის ბურთი. სულ რომ დააკედე, არაფერი გამოვა. კანი ისეთი უნდა ქქონდეს, რომ ჰყარი არ გადიოდეს. ამისთვის სწორეთ რეზინაა კარგათ მოხერხებული. ის ძრიელ მაგარი და მკვრივია. ამიტომაც ჰყარი მის ჭუჭრუტანებში ვერ გადის. ასეთი მკვრივი იმიტომაც, რომ არც მოქსოვილია და არც შეკერილი. რეზინა ერთგვარი ფისია.

ჩვენშიაც არის ფისის მქონე ხე. აი, მაგალითათ, ნაძვი. ნაძვის ნასუსხიდან გადმოდის დინდგლი. ამ დინდგლისგან აკეთებენ კუპრს, სეპიდარს. მაგრამ რეზინა კი არ გაკეთდება. რეზინის ხე ჩვენში არ იზრდება. ის მარტო თბილ ქვეყნებში ხარობს. რეზინის შოვნა მწელი არ არის. რეზინის ხეს ქერქი სწორი და გასოსვილი აქვს, ამ ქერქს დაარტყმენ ცულს და გასჭრიან. რომ გაჭრილი ადგილი არ დაიხუროს, შიგ ჩააუოლებენ სოლს. ჭრილობიდან გადმოვა სქელი, როგორც რძე ისე თეთრი წვენი. ჭრილობას ქვემოდან დაუდგმენ ჯამს. სანამ ეს ჯამი გაიმსებოდეს, ხეს მეორე ადგილს გასჭრიან და იქაც ჯამს მიუდგმენ, ისე მესამე ადგილს და მეოთხეს. ჩამოდენილ წვენს მერე ჩაასხმენ დიდ ჭურჭლებში, კასრებში, და წაიღებენ სახლში. აქ თხელ რეზინაში, როგორც ჩურჩხე-

ლას თათარაში, ამოავლებენ ბოთლებს, თიხის ეალიბებს. ეალიბებს მიეკვრის რეზინის წვენი, ამ წვენს გაახმობენ ცეცხლზე. როცა კარკათ გამაგრდება, მაშინ მოაშორებენ ეალიბებს და დარჩება გამხმარი რეზინის ნაჭრები. ინდოელები, რომელთა ქვეყანაში რეზინის ხე იზრდება, რეზინიდან აკეთებენ ბევრნაირ ნივთებს. ჯერ გააკეთებენ თიხის ვაშლს, მსხალს, ადამიანის თავს, ცხოველებს. ამ თიხის ნივთებს ამოავლებენ რეზინის სითხეში ერთხელ, ორჯერ; რამდენსაც მეტჯერ ამოავლებენ, იმდენი უფრო მეტი რეზინა ამოჰყვება. შემდეგ გაახმობენ. მაშინ თიხის ეალიბებს დაამტვრევენ და ნამტვრევებს გამოაცლიან. დარჩება რეზინის ნივთები.

გასასუიდათ რეზინას აკეთებენ ჰრტეელ-ჰრტეელ ტულაჰებათ. ხელოსანი თითონ გამოიყენებს ამისთანა ტულაჰებს. გადაადულებს, შეურევს ფხვიერ ნახშირს, ან სხვა რამეს. ეს საჭიროა რეზინის გასამაგრებლათ. ამიტომაც არის, რომ შავი რეზინა უფრო მაგარი და მკვრივია, მინემ თეთრი. რეზინისას აკეთებენ ბევრნაირ სათამაშოს. აი ბურთიც ერთი მათგანია. ბურთისთვის აიღებენ ორ თანასწორ რგვალ ტულაჰს და ერთმანეთს შეადულებენ. გარდა ამისა რეზინისას აკეთებენ კალოშს, წასაშლელს, მოსასხამს. რეზინას შემოაკრვენ გარედან ხომალდებს. უამისოთ ხომალდს დაესება ერთგვარი ჩიჩი და სულ დახვერტს ხეს. რეზინას კი ვერაფერს დააკლებს.

პეტრე.

გლეხი და წულის ქაჯი.

(თარგმანი)

გლეხი მდინარის ნაპირას მიდიოდა; უცაბედად ნაჯახი ჩაუვარდა წუალში. დაჯდა და დაიწყო ტირილი. ეს ტირილი გაიგონა წულის ქაჯმა. გამოიტანა წულიდან ოქროს ნაჯახი, უჩვენა გლეხს და ჰკითხა: „შენია ეს ნაჯახი?“ „არა!“ ქაჯმა მერე ვერცხლის ნაჯახი გამოიტანა და ჰკითხა: „აბა ესა?“

„არც ეგ არის ჩემი“.

ქაჯმა ბოლოს გამოუტანა გლეხს ნამდვილი მისი ნაჯახი და ჰკითხა:

„ეს ხომ არ არის შენი?“

„აი სწორეთ ეს არის, ეს“, მიუგო გლეხმა.

ქაჯმა აიღო და სამივე ნაჯახი გლეხს აჩუქა.

ეს ამბავი გლეხმა ცოლ-შვილს უამბო. მთელმა სოფელმა გაიგო. ერთ გლეხს ჩაუვარდა გულში შური; უნდოდა იმასაც ეშოვნა ოქროს ნაჯახი. მივიდა წულის ნაპირას; გადაადგო წუალში ნაჯახი, დაჯდა და მორთო ვითომ ტირილი. გამოვიდა წულის ქაჯი და ჰკითხა:

„რა გატირებს“?

„ნაჯახი ჩამივარდა წუალში“!

ქაჯმა ამოუტანა წულიდან ოქროს ნაჯახი და ჭკით-
 ხა: „ეს სომ არ არის შენი ნაჯახი“?

„დიაღ, დიაღ, სწორეთ ეს არის ჩემი ნაჯახი“! მიუ-
 გო საჩქაროთ გლეხმა.

ქაჯი ოქროს ნაჯახით გაჭქრა წუალში და აღარ გა-
 მოჩენილა. გლეხმა ბევრი ილოდინა წულის ნაპირას და
 ბოლოს დაბრუნდა სახლში ხელ-ცარიელი.

ბესარიონი.

ო ქ რ ო ე ბ ი.

ერთხელ უდაბნოში არაბს გზა დაეკარგა. საშინლათ მო-
 შივდა, არ იცოდა რა ექნა, შიმშილით სიკვდილი მოე-
 ლოდა. ერბოშათ დაინახა გზასე ჰარკი. გაიხარა, მივარ-
 და, ეკონა რომ შიკ ჰური იქნებოდა და ერთი ლახათია-
 ნათ გამოძებოდა.

— ვაი ჩემ უბედურებას! რაში მინდოდა ეს ოქრო! —
 შეჭევირა უნუგეშოთ არაბმა და გადისწოლა ჰარკი.

ანდაზები.

(წარმოდგენილი ჯ. ვინმე მესხისაგან).

ქვეყანა ბორბალია ზოგს აამაღლებს, ზოგს
დაადაბლებს.

ლონესაც მოხმარება უნდაო.

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან)

ძალიან ნუ აიწვევი მაღლა ციმერთიაო.

ხალხური.

(ჩაწერილი მეფერიხევეში მოსწავლე გ. ეჯოშვილის მიერ).

იმ ელამ ამომყარა

როსტომელას კიტრის ჯაერი;

ვინცა სთხოვდა, ფიცულობდა:

ერთი მასრა არსად არი.

გაუსეა და ისე ჩება,

როგორც გაღესილი ხმალი.

როსტომას შემოუტია:

შენ გამოგძევა ორივე თვალი,

რატომ ქერზე არ გაცვალე,

რათ არ გადასწყეფიტე ეალი?

წნილათ უნდა შეგენახა,

დაგიდგება ახლა თვალი.

ზ მ ე ბ ი.

(წარმოდგენილი ყ. ყორღანისაგან)

ნიკორა ხარი დევკარგე, ვერ ეპოვე მთა და ბარათა,
შვილივით შეყვარებული გამექცა თავისთავათა;
ვაი თუ მგელი ეტაკა კისერი გამოაჰამა,
ერთგული ჩემი მარჯვენა ამ სოფელს გამოასალმა.

ა ნ ა გ რ ა მ ა.

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან).

პირველი არის მაგარი კლდიანის წიაღვითა;
მაღალი არის ქვეყანას დაჰურებს სიამაყითა.
მეორე სადალაქოში ყოველთვის უკლებელია;
ორივეს სამი ასოთი დაწერა არ არს ძნელია.

ე ჰ ი ტ ე ზ ი ს ი.

(შედგენილი შალვა ტატიშვილისაგან).

მ-ყ-ა-ს ბ-ჰ- მ-პ-ტ-რ- თ- რ-ო ა-რ-ს
მ-ტ-თ კ-რ-ი დ-დ-ც უ-ე-რ- მ-მ-ც უ-ე-ს
ს-ა-ლ-შ-ა ი-ი მ-რ-ი.

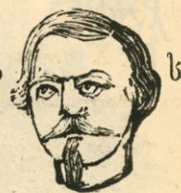
რ ე ბ თ ს ი

პატაკა
მდინარე.

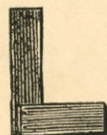
ქნის
შესავარჯი.

დილის
რგარი.

ფერი.

უარის
ნიშანი.

№ XI გამოცანებისა.

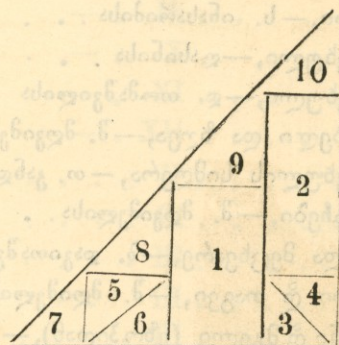
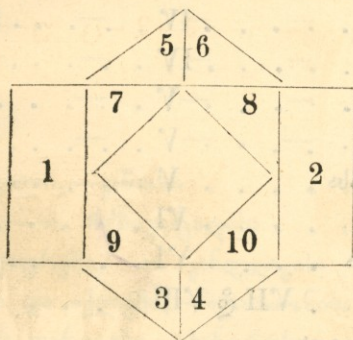
ზმებო: ჭეჭა, მაღა, ელვა, სასა.

შარადა: მამული.

გეომეტრიული ამოცანა.

უნდა ისე დაიჭრას რო-
გორც არის უნაჩვენები.

მერე შეერთდეს ასე და
გამოვა სწორი სამკუთხი.

რებუსი: ხე რომ წაიკცევა ცულიანი და უცულო ყველა
თავს დაესევა.

№ X გამოცანა, ანაგრამა, აკროსტიხი და შარადა ახსნა გორში:
ენაო ლაღიაშვილმა. გამოცანა: გორის პროგინაზიის მოწაფე ქალმა:
წინა რობაშვილმა და მარიამ მაკალათიამ.

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-წერეთლისა.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

1897 წ. უფრნალ „ჯაჯილის“

ლ ე ძ ს ე ბ ი	№	გერდი
ჩიტი,—შ. მღვიმელის	I	6
ხალხური ლექსი,— (ჩაწერილი) ნ. პაჩნაშვილის I	I	17
ვარდის ბუჩქი,— დ. თომაშვილის	II	3
ზამთარი ღ ნიბლია,—შ. მღვიმელის	II	28
ღარიბის აღების ღამე,—გაყაფშაველასი	III	3
მშობლის ნანა,—შ. მღვიმელის	III	22
აღდგომა,—შ. მღვიმელის	IV	3
მამალი,—ს. ინასაძისი	IV	31
გაზაფხული,—დასინის	IV	17
გაზაფხული,—დ. თომაშვილის	V	3
ღრუბელი და ზოგა,—შ. მღვიმელის	V	24
გაზაფხულის სიმღერა,— თ. კანდელაკის	V	36
ყოყოჩები,—შ. მღვიმელის	VI	3
თხა და მეცხვარე,—ბ. დავითაშვილის	VI	48
ძალლი ღ თაგვი,—შ. მღვიმელის	VII ღ VIII	3
თიკანი ღ მგელი (ეზოპიდან),—ბ. დავითაშვილის	VII ღ VIII	29
უნუგეშო დედა,—კნ. ნ. თაბუკიანის	VII ღ VIII	62
მელია,—შ. მღვიმელის	IX	3
პიტნა და წიორი დ. თომაშვილის	IX	42
ძალლი,— შ. მღვიმელის	X	3
ხარები და ურმის თელები,—დ. მ.	X	18
მთხოვარი,—შ. მღვიმელის	XI	3
ჭიანჭველა,—მაფშაფასი	XI	28
ლომი,—შ. მღვიმელის	XII	3
გლეხის ზიჭი იონე ბელიაშვილის	XII	37

მოთხრობები და წერილი ამბები: № გვერდი

ობოლი სიპიტო (საშობაო მოთხრობა), — ბ. გა-

შაძისა I 3

პატარა მონადირე (საშობაო ამბავი), — ა. ზაჩნაძის I 8

ბედნიერი დღე, — ელიგონი I 18

ზანგი და თეთრი (დასასრული), — ა. წ—სა I 28

პატარა ლორდის თავდასაწვლი (თარგ.), — ე—სი I 39

— — — — — II 36

— — — — — III 25

— — — — — IV 33

— — — — — V 26

— — — — — VI 27

— — — — — VII & VIII 31

— — — — — IX 15

— — — — — X 19

— — — — — XI 16

— — — — — XII 4

წისკელი, — განოსი II 5

სევეი, — თ. რაზიკაშვილის III 7

განციფრება, — თ. კანდუკის III 17

ცხენი და აქლემი, — ბესარიონის III 57

დედის დარიგება, — სანდრასი III 58

მწყერი, — გაყა-ფაგუასი IV 5

გულკეთილი ლევანი, — განოსი IV 10

ტოროლა, — ლიდისი IV 60

პატარა ტარიელი, — აკაკის V 5

მოიპარა, — განოსი V 17

ვარდი და მაყვალი, — ლიდისი V 61

პაჭუა და მერცხალა, — განოსი VI 5

პატარა ქვემოქმედი, — დუტუ მეგრელის VI 20

უსაქმურები, — გ. გვარამაძის VI 59

ორი ბავშვი, — ბ. გაშაძის VI 60

ობოლი (გადმოკეთებული), — განოსი VII & VIII, IX 5, 28

მერცხლების ბუდე (ფრანგულიდან), — ვა-	№	გვერდი
ნოსი	V II ზ V III	22
ძველი პურმარილილი ვის ახსოვს, — ბე-		
საჩიონის	V II ზ V III	85
მიზაკი, — ლიდიასი	V II ზ V III	88
პაპია გაჯალდა, — ვანასი	IX	5
სიმართლე თავისას გაიტანს, — ა. წ — ს	IX	23
ნახტომი, — ბესარიონის	IX	54
ყველას თავის გზა აქვს, — ლიდიასი	IX	57
პატარა წვეთის ამბავი	IX	58
თაგეები და კატა, — თ. კანდეჯაგის	X	4
სამართლიანი მსაჯული, — თამარ და ელენესი	X	14
ამპარტაევანი სონა, — თ. კანდეჯაგის	X	49
ეშლი, — ბ. ვაშაძის	X	51
მენავე და ვაჭარი, — თ. კანდეჯაგის	X	52
ორი ობოლი; ეღიშერა და გიშერა, — თ. კანდე-		
ჯაგის	XI	30
— — — — —	XII	22
პატარა წინამძღოლი, — ს. ციციშვილის	XI	48
ამერიკელი ბავშვი ტელლო აპერი, — ირაკლის	XII	18
გოტხი და წყლის ქაჯი, — ბესარიონის	XII	55
ოქროები	XII	56

ი ს ტ ო რ ი ა

№

გვერდი

მეთის ქორი და თბილისი, — გ. წყაფტუბელის	VI	50
ფარნაოზი, — გ. წყაფტუბელის	XI	41

ცხოველთა ცხოვრებიდან № გვერდი

რამდენიმე სურათი იხვთა ცხოვრებიდან, — ილი-

გოსი III 40

გველების ამბავი, — გოტესი VI, VII და VIII . . . 40, 50

პირუტყვთა კკუა-გონება, თ. კანდეჯაჲსა VII, VIII . . . 66

პირუტყვთა, კკუა-გონება, — თ. კანდეჯაჲსა . . . IX 44

ბუნების მეცნიერებიდან № გვერდი

ოქრო ძმობილი, — თ. კანდეჯაჲსა I 52

საკვირველებანი ბუნებისა: ღამის შეენიერება, —

ღადღა ღანაშვილისა II 48

საკვირველებანი ბუნებისა: წყლის ზაღბახი, — ღა-

ღა ღანაშვილისა IV 48

მარგალიტი, ილიკოსი IV, V . . . 50, 37

საკვირველებანი ბუნებისა: ვარდი იერიქონისა, —

ღადღა ღანაშვილისა V 56

საკვირველებანი ბუნებისა: კრუბუთი, ღადღა ღა-

ნაშვილისა VI 57

საკვირველებანი ბუნებისა: ნეპანტისი, — ღადღა

ღანაშვილისა VII, VIII 82

სამეცნიერო გასართობი, — ბოტასი VII, VIII 91

საკვირველებანი ბუნებისა: ბუშტოსანი, —

ღადღა ღანაშვილისა IX 52

სამეცნიერო გასართობი, — ბოტასი IX 60

ღრუბელი, — ზ — X 33

ქალაქის ამბავი, — თ. კანდეჯაჲსა XI 5

— — — — — XII 39

საკვირველებანი ბუნებისა: ხე-გველა, — ღადღა ღა-

ნაშვილისა XI 45

რეზინა, — ზეტრასი XII 52

საღმრთო ისტორიიდან	№	გვერდი
ქრისტე ღ ყმაწვილები,—გ. წყაღტუბელის . . . I	I	37
აღდგომა ლაზარესი,—გ. წყაღტუბელის . . . IV	IV	28
კაინი — ძმის მკვლელი,—თ. კანდელაკის . . . VII	VII	48

ზღაპრები და იგავები	№	გვერდი
მელია და მონადირე (ქილილა და დამანიდან) . . I	I	65
გლეხი და სანთელი (იგავი),—აღ. მ—შვილის . . I	I	66
ბედნიერების მძებნელი (თარგმანი), —განდევლის . II	II	15
მყარი, გველი ღ ზღარბი (ქილილა ღ დამანიდან) . II	II	61
მეცხვარე და მკელი,—აღ. მ—შვილის . . . III	III	56
ლომი და კურდღელი (ქილილა ღ დამანიდან) . IV	IV	24
აფი შვილები,—აღ. მ—შვილის . . . IV	IV	58
ქურდი და მღვდელი V	V	60
აქლემი ღ კოზაკი (ქილილა ღ დამანიდან) . . . VI	VI	60
ზღაპარი,—იუფია კადატოზოვის . . . VII, VIII	VII, VIII	63
აზრიანი გლეხი,—აღ. მ—შვილის . . . VII, VIII	VII, VIII	90
ხარაზი,—აღ. მ—შვილის . . . IX	IX	56
ქურდი მოჯამაგირე,—აღ. მ—შვილის . . . XI	XI	52

ბ ი ო გ რ ა ფ ი ა	№	გვერდი
ჯემს გარფილდის ცხოვრება,—პეტუასი . . . I	I	47
— — — — — . . . II	II	51
— — — — — . . . III	III	47
— — — — — . . . IV	IV	19
— — — — — . . . V	V	50
— — — — — . . . VI	VI	52
გარიბალდის ცხოვრება,—განოსი . . . X	X	39

ანდაზები, გამოცანები, ხალხური, ისტორიული აკროსტიხი, შარა-
და, რებუსი და სხვა წერილმანი ყოველ ნომრის ბოლოს არის მო-
თავსებული.

საქმწვილო ნახატებიანი ჟურნალი

„ჯ ე ჯ ი ლ ი“

წელიწადი მეცხრა

გამოვა 1898 წელს თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორათაც აქამდის.

1898 წლის ხელის მომწერლებს საჩუქრათ დაუბრუნდებათ ნახატებიანი წიგნი „ალბომი“ ცხოველთა ცხოვრებიდან.

ჟურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს—4 მან. ტფილისს გარეშე გაგზავნით 5 მან.

ცალკე ნომრის ფასი თფილისში არის 50 კაპ.

ხელისმოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარი წლით.

ხელისმოწერა მიიღება:

1) თბილისში—წერა-კითხვის საზოგადოების“ კანცელარიაში (Дворцовая ул., д. Зем. Банка № 102), და თვით „ჯეჯილის“ რედაქციაში (Артиллер. ул. д. Тамамшева, возлѣ кадетскаго корпуса).

2) ქუთაისში—მ. ბეჟანეიშვილთან,

3) გორში—არ. კალანდაძესთან.

4) ზიათურაში—მ. მთხმეზურთან.

5) სიღნაღში—ივან. ქიტიაშვილთან.

6) საჩხერეში—შარამან ჩხეიძესთან.

7) ელისავეტოპოლში: ა. მიქაბერიძესთან.

8) თიონეთში—ივ. ჩიბალაიშვილთან.

9) მნში—ლარია ივ. ქავთარაძისასთან.

10) ფოთში—ი. აზრუციძესთან.

11) ხაზურში—გენ. მესხისთან.

12) შვირილაში—ივ. არდიშვილთან და ალ. არაბიძესთან.

13) მიხაილოვში—გენტ. მესხთან

ფოსტის ადრესი: Вѣ Тифлисе, въ редакцію грузинскаго мѣсячнаго журнала „Джебѣжили“.

რედაქცია-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-წეჭეთლისა